

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN

**MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)**

TUTANAK DERGİSİ

-----0-----

**4'üncü Toplantı
16 Ekim 2025 Perşembe**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Dördüncü Yasama Yılına, Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyonun 3 Temmuz sonrası ve Meclis tatili döneminde yaptığı çalışmalara ve yol haritasına ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Komisyonun bundan sonraki çalışmalarının ve toplantılarının nasıl olacağına ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Doktor Öğretim Üyesi Ersin Ufuk Timuçin'in, engellilikle ilgili kavramlar, Türkiye'deki tanılama süreci, engel gruplarının sınıflanmasındaki süreçler ve bu alandaki tecrübeleri hakkında sunumu

2.- Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Oyuncusu Barış Telli'nin, engelli bir birey olarak yaşadıkları ve deneyimleri hakkında sunumu

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Doktor Öğretim Üyesi Ersin Ufuk Timuçin ve Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Oyuncusu Barış Telli'nin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

-----0-----
4'üncü Toplantı
16 Ekim 2025 Perşembe
-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

28'inci Yasama Döneminin Üçüncü Yasama Yılında kurularak çalışmalarına başlayan TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi, Karşılaştıkları Sorunların Tespit Edilmesi ve Bu Sorunlara Kalıcı Çözümler Üretilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.37'de açıldı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu,
Dördüncü Yasama Yılına, Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyonun 3 Temmuz sonrası ve Meclis tatili döneminde yaptığı çalışmalara ve yol haritasına,
Komisyonun bundan sonraki çalışmalarının ve toplantılarının nasıl olacağına,
İlişkin açıklama yaptı.

Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Doktor Öğretim Üyesi Ersin Ufuk Timuçin tarafından, engellilikle ilgili kavramlar, Türkiye'deki tanılama süreci, engel gruplarının sınıflanmasındaki süreçler ve bu alandaki tecrübeleri,
Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Oyuncusu Barış Telli tarafından, engelli bir birey olarak yaşadıkları ve deneyimleri,
Hakkında sunum yapıldı.

Doktor Öğretim Üyesi Ersin Ufuk Timuçin ve Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Oyuncusu Barış Telli'nin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 16.35'te toplantıya son verildi.

16 Ekim 2025 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.37

BAŞKAN: Mehmet Muharrem Kasapoğlu (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide Sarieroğlu (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma Öncü (Erzurum)

KÂTİP: Fevzi Zirhlıoğlu (Bursa)

----- 0 -----

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Çok, kıymetli çalışma arkadaşlarım, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Dördüncü Yasama Yılına, Komisyonun bugünkü gündemine, Komisyonun 3 Temmuz sonrası ve Meclis tatili döneminde yaptığı çalışmalara ve yol haritasına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Yeni yasama yılımızın ilk toplantısında bir aradayız. 28'inci Dönem Dördüncü Yasama Yılı'nın tüm faaliyetlerinin ülkemiz, milletimiz ve Parlamentomuz için hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Tabii, bugün hem 3 Temmuz sonrası çalışmalarımız hem de resmî sürecin sona erdiği tatil dönemi sonrası çalışmalarımızı değerlendirmek ve bundan sonraki yol haritamızla ilgili istişarelerde bulunmak üzere bir aradayız. Malumunuz, 3 Temmuzda Komisyonumuz resmen çalışmalara başladı ve bu süreç zarfında kısa bir dönemde çok güçlü bir çalışma disipliniyle 3 farklı komisyon toplantısı gerçekleştirdik. İlgili bakanlıkları, ilgili kurumları dinledik ve Meclisimizin 20 Temmuzdaki resmî tatil başlangıcıyla toplantılarımıza resmî olarak ara verdik. Tabii ki bu ara sadece resmî bir araydı. Komisyon çalışmaları değerli uzmanlarımızın gayretiyle, özverisiyle hız kesmeden devam etti, saha çalışmaları ağırlıklı olarak devam etti. Ben bu vesileyle, bu süreçte hakikaten özveriyle çalışan Komisyon uzman arkadaşlarımıza, değerli çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum onları gayretleri için, özverileri için.

Tabii, bu süreçte size kısaca arz edeceğim o 20 Temmuz sonrası süreci. Üç eksen noktasında bir çalışma yaptık. Birincisi, Parlamentomuzun katılımı bizim için çok ama çok kıymetli. Tüm Parlamenta'ya bir yazı gönderdik, resmî yazı gönderdik. Her bir milletvekilinin seçim bölgesindeki engelli bireylere dair sorunları tespit etmesine, gözlemlerini aktarmasına ve bu anlamda çözüm önerilerini, yerel uygulamalarla ilgili konuları hem iyi uygulamaları hem sorunların tespiti noktasında kendilerinden bu anlamdaki çalışmalarını, bilgilerini, gözlemlerini paylaşmalarını talep ettik. Bu katılımcı ruhumuz için çok ama çok kıymetli. Kısmi geri dönüşler geldi, hâlen geri dönüşler gelmeye devam ediyor milletvekillerimizden ve bu anlamda hakikaten çok ama çok güzel çalışmalar da geliyor. O anlamda, ben bu geri dönüşü çok kıymetli bulduğumuzu ifade etmek istiyorum. Gelen her yanıt bizim için çok kıymetli ve ben bu vesileyle geri dönüşte bulunan tüm milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

Diğer bir çağrımız Komisyon üyelerimize yönelikti. Tüm üyelerimize gönderdiğimiz yazıda tatil dönemini aktif bir saha gözlemine dönüştürme noktasındaki talebimizi, bu anlamdaki yereldeki sivil toplum, engelli bireyler, aileleri ve özellikle yerel yönetim temsilcileriyle teması özellikle vurguladık ve ben bu anlamda değerli Komisyon üyelerimize de ayrıca teşekkür ediyorum. Bu sadece bir Meclis çalışması değil, bir saha çalışması. Bunu da siz değerli üyelerimiz, bu çalışmalarınızda özellikle 20 Temmuz sonrası gayretlerinizi ortaya koydunuz ve inşallah bu süreci hep birlikte, bu resmî çalışma sürecinde de güçlendirerek devam edeceğiz ve tabii ki paylaşılan notlar, gönderilen raporlar hem iyi uygulama örnekleri hem karşılaşılan sorunlar bizim çalışma haritamızın temelini oluşturuyor.

Diğer bir eksenimiz, değerli üyelerimiz, yerel yönetimlerdi valiler odaklı, kamu kurum kuruluşlarıyla 81 ile çok geniş kapsamlı bir çalışma gönderdik ve bu anlamda engelli bireylerimizin yaşamına dair kapsamlı bir saha analizi talep ettik. Burada valiliklere gönderdiğimiz yazımızın bir örneği var, çok kapsamlı bir raporu ortaya koyuyor ve valiliklerimiz bu konuda bir kısmı çalışmalarını tamamladı, diğer anlamda da 81 ilden veriler akmaya devam ediyor. Tabii, yerel bizim için çok kıymetli. O yüzden milletvekillerimizin özellikle seçim bölgeleri ve ulaşabildikleri tüm saha ve bu sahadan akışı çok değerli buluyoruz ve bunun kesintiye uğramadan devam etmesini de temenni ediyoruz. Bir anlamda güçlü yanların görünür olması, diğer anlamda eksik yanların ortaya çıkması ve bununla ilgili adımların atılması hedefimiz. Tabii, yine aynı şekilde, üniversiteler, eğitim kurumları, spor federasyonları, ilgili tüm kamu kurum, kuruluşları, sivil toplum, bunlar aracılığıyla veri toplama çalışmalarımız, yazışmalarımız devam ediyor. Tabii, bu anlamda veri çalışmaları hakikaten Komisyonumuzun raporu açısından önemli olduğu gibi, aynı zamanda, özellikle bundan sonra Parlamentomuzun çalışmalarına ışık tutacak bir veri toplamayı da hedefliyoruz.

Tabii, aynı zamanda bu süreçte hem sivil toplum kuruluşlarıyla, ilgili uzmanlarla, akademisyenlerle, yerel aktörlerle hem yüz yüze toplantılar hem çevrim içi toplantılar hem de buluşmalar gerçekleştirdik. Uzman arkadaşlarımızın odak grup çalışmaları başladı ve Meclisimizde iki adet odak grup toplantısı gerçekleştirdik. Sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, fizyoterapistler ve tabii ki özel sektör temsilcileri, bireylerimiz, kendileri ve aileleri onlarla bir araya geldik ve tüm toplantıları birer rapor olarak da ne yaptık? Kayda geçirdik. Tabii ki kimi toplantılar 3-5 kişilik derin istişareler, kimileri ise daha geniş katılımlı, ortak akıl çabalarıydı ve bu çerçevede 90'a yakın sivil toplum kuruluşu ve yaklaşık 250 paydaşla bir araya geldik. Tabii, bundan sonra temaslarımızı birlikte devam ettireceğiz. Sadece bir bilgilendirme faaliyeti değil, çözüm için yeni ortaklıkların arayışı olacak ve tabii, bu yeni dönem, özellikle Komisyon üyelerimizin "full" katılımı ve özverisiyle inanıyorum ki daha verimli, daha bereketli olacak.

Tabii, özellikle sahayı önemsiyoruz. Ülkemizin tüm illerinin tespiti, en ücra noktaya kadar bilgi akışı, durum tespiti bizim için çok kıymetli. O yüzden, önümüzdeki süreçte bölgesel toplantıları, gerek tüm üyelerin katılımı, gerek gruplar hâlinde çalışmalarla inşallah onları da planlıyoruz. O konulardaki bakış açınız, bu süreçlere yönelik önerileriniz de bizim için önemli. O yüzden, biraz sonraki gündemimizde sizlerin bu çerçevedeki katkıları da bizim için değerli olacak, onları da beklediğimizi ifade etmek istiyorum.

Tabii, her ilin, her bölgenin, her şehrin ayrı dinamiği var. Bunların tespiti, özellikle şehrin yerel aktörleri açısından önemli olduğu gibi, dışarıdan bakış bir üçüncü göz de ayrı bir değer katıyor. Bu göz, bu bakış açısının ortaya koymuş olduğu çalışmalar da inanıyorum ki yeni sürecin yol haritasını da çok ama çok güçlü bir şekilde destekleyecek.

Tabii, Komisyonumuzun çalışma alanı ve çerçevesi, sahadan gelen veriyi dört omurga etrafında topluyor şu ana kadar. Bunlardan biri erişilebilirlik, diğeri eğitim, istihdam, sağlık ve sosyal destekler. Tabii ki erişilebilirlikle hedefimiz, fiziki çevrede, dijital hizmetlerde, iletişimde, bilişsel alanda evrensel tasarımı ne yapmak? Standart olarak ortaya koymak ve bu anlamdaki denetimi güçlendirmek. Diğeri RAM kapasitelerinin artırılmasına yönelik bireyselleştirilmiş eğitim planlarının ölçülebilir ve izlenir hâle gelmesine yönelik öğretmen eğitimlerinde kapsayıcı içerik ve yükseköğretime geçişte yeni birtakım uygulamaların, bir vizyonun, bakış açısının ortaya konmasına yönelik bir öncelik. Diğeri, istihdamda yeni süreçler, EKPSS olsun ve yeni uygulamaların yaygınlaştırılmasına yönelik olsun, bireylerimizin istihdam alanında daha görünür, daha aktif katılımına yönelik olsun uygulamaların hem hukuki çerçevesinin netleştirilmesi hem de bu alanda yeni bakış açısının kazandırılması ve diğeri ise hepimizin çok ama çok kıymet verdiği sağlık ve sosyal destekteki rapor süreçlerinin daha akıcı, daha hızlı ve bu anlamdaki standardın daha belirgin hâle gelmesi, rehabilitasyon süreçlerindeki süreçlerin daha netleşip evdeki bakım hizmetlerinin, sağlık hizmetlerinin daha netleşmesi ve bu koordinasyonun güçlendirilmesi ve tabii ki sosyal yardımlar, pek çok kalemdeki sosyal yardımın gelen geri bildirimler doğrultusundaki düzenlenmesi ve bunla birlikte spor, sporun dönüştürücü gücü ve bu çerçevede atabileceğimiz adımlar çok aşama katettik. İnşallah bundan sonra da bu süreci yine birlikte nasıl daha farklı noktalara taşıyacağız, o da ayrı bir gayretimiz olacak. Özellikle şunu da ifade edeyim: Bugün aramızda bir millî sporcumuz var, Barış Telli. Kendisi bu konuda, bu süreçlerde de bize katkı sağlayacak, ben Barış'a ve değerli eşi Rümeysa'ya da hoş geldin diyorum.

Tabii, Komisyonumuz, değerli arkadaşlar, sadece teknik bir masa değil, toplumsal icranın bir karşılığı, temsili ve biz de bu anlamda hep birlikte el ele vererek inşallah bu süreci hak temelli çerçevede ele alarak erişilebilirliği daha güçlü kılmanın gayretini güdeceğiz ve inanıyoruz ki güzel sonuçlar alacağız. Komisyonumuzun çalışmaları sadece bir rapordan ibaret olmayacak, bunu her zaman vurguluyoruz ve ortak akılla inşallah bu süreci başarıyla farklı bir noktaya taşıyacağız. Tabii ki bu süreç bitmeyecek, hayatın dinamizminde, her gün yeni birtakım ihtiyaçlarla karşılaşacağız ama biz bu bilinci daha güçlü şekilde inşa ettiğimizde inanıyoruz ki karşılaşacağımız yeni konulara yeni bakış açılarıyla çözümler getiririz.

Tabii, şu ana kadar Komisyonumuzun verileri itibarıyla, karşılaştığımız sorunlar itibarıyla birtakım sınıflandırmalar yaptık, onları güncellemeye devam edeceğiz. Sizlerden gelecek bu anlamdaki çalışmalar da bizim için çok ama çok kıymetli. Bazı sorun, ana sorun başlıkları var aslında onu konuşma sonrası sizlerin de katılımından sonra ben de paylaşacağım ama onu şu an toplantı sonrasına, daha doğrusu sizin görüşlerinizi sonrasına erteleyeceğim. Ben bu vesileyle her birinize tekrar teşekkür ediyorum, yeni dönemin hayırlı olmasını diliyorum, başarılı olmasını diliyorum ve inşallah bu süreci hem milletimiz adına hem bireylerimiz adına, engelli bireylerimiz adına bereketli bir çalışmayla taçlandırmayı temenni ediyorum.

Şimdi, bugün gündemimizde, sizin katılımınız, bu anlamda sizin görüşleriniz ve sonrasında da Ufuk Hocamızın engelli gündemine dair bizim bundan sonraki çalışmalarımıza katkı sağlayacak bir sunumu olacak. İnşallah sizlerden sonra da hocamızı dinleyeceğiz ve sonrasında da yeni gündemi belirlemek üzere toplantımızı nihayete erdireceğiz.

Evet, buyurun. Kiminle başlayalım?

AYLİN YAMAN (Ankara) - Önce sunum değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sizi dinleyelim, ondan sonra sunumu alalım diye düşünüyoruz.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Yaz dönemi çalışmalarıyla ilgili.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - İsterseniz biraz daha ısınma süreci olsun, ara verdik. Sunuma başlayalım.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Yani aslında onunla ilgili de söyleyebiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Öyle olsun. Tamam, olur.

Evet Hocam, buyurun.

III.- SUNUMLAR

1.- Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Doktor Öğretim Üyesi Ersin Ufuk Timuçin'in, engellilikle ilgili kavramlar, Türkiye'deki tanılama süreci, engel gruplarının sınıflanmasındaki süreçler ve bu alandaki tecrübeleri hakkında sunumu

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ERSİN UFUK TİMÜÇİN - Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli uzman arkadaşlarım, değerli basın mensupları, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben, Doktor Ersin Ufuk Timuçin, birden fazla kimliğim var, bir tanesini yazdım buraya. Maltepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesiyim, kamu yararına bir dernek olan İlgî Otizm Derneğinin Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısıyım, Öfke Nöbeti ve Duygusal Erime Grubu'nun eğitimcisiyim, çok ağır yetersizlikten etkilenmiş, otizm spektrum bozukluğu ve büyük davranış problemleri gösteren kardeşlerimizin ebeveynlerine sistematik destekler sunuyoruz. Dilerim bir gün uygunluğunuz olur ve bu gurupta da sizleri çevrim içi bir ortamda ağırlama fırsatı bulabiliriz. Bu fırsatı verdiğiniz için çok teşekkür ediyorum. Ben sizlere, müsaadenizle, kavramsal bir bilgilendirme sunumu hazırladım, onun bazı başlıklarına değinerek bunları paylaşmak istiyorum ama yazılı olarak da elinizde bulunmasını aslında tercih ettiğim bazı öğelerinin altını çiziceğim, bir kavramsal çerçeve sunacak.

Temel olarak bu sunumun amacı engellilikle ilgili kavramları kısaca tanımlama, içerikte karşılaştırmalı tablolar göreceksiniz, tamamına değinmem mümkün değil süre açısından. Bilgilendirme, analiz ve sentez olması açısından bunlara yer verdim. Çok önemli bir diğeri, Türkiye'deki tanılama süreci. Bu sürece de tıbbi ve eğitsel boyutuyla yer vereceğim. Engel gruplarının sınıflanmasındaki genel bakış açısına ilişkin alan yazında yer alan süreçleri paylaşıp müsaadenizle sonlandıracağım. Elbette ben de bu Komisyonun uzmanlarından bir tanesiyim ve süreç içerisinde otuz küsur yıllık tecrübemi bütün engel gruplarıyla, aileleriyle değerlendirme ve öğretim sistematikleri içerisindeki bilgileri paylaşma niyetinde olacağım çünkü şu başlık çok önemli, farklı, sırasını değiştirerek söylemek istiyorum: Karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi, tespit edilmiş gerçekten çok önemli veriler var elimizde.

Bunlar bir önceki Meclis araştırma komisyonunda var, vizyon belgesinde var, eylem planında var, otizm eylem planında var. Bu sorunlara kalıcı çözümler üretmek bizim bir sistem tasarımı yapmamızı gerektiriyor ve toplumsal hayata katılımı sağlamaksa aslında özel gereksinimli bireylerin dışındaki bütün toplumun bilgilendirilmesini gerektiriyor. Bu nedenle de kavramlarda öncelikle uzlaşmak gerekiyor. Şimdi, hastalıkla engelliliği ayırmak adına öncelikle hastalık kavramına ilişkin belli ilişkili nitelikleri sunmak isterim: Biyomedikal bir durum, organ doku düzeyinde patoloji ve klinik belirtiler içeriyor Tip 1 diyabet gibi, zatürre, epilepsi gibi zedelenme, vücutta yapı ya da işleyişte bir bozukluk, eksiklik, hastalık, yaralanma ya da doğumla birlikte ortaya çıkan bir durum. İşitme sinirindeki hasar, sağ el başparmağının yokluğu, görme sinirindeki hasar ya da şu anda tespit edilemeyen gelişimsel bir güçlük şeklinde de düşünülebilir. İşte bu zedelenmenin etkinlik sınırlılığına yol açtığı noktaya biz yetersizlik diyoruz yani birey belli bir etkinliği gerçekleştirmedi sınırlılık yaşadığı an konuşamadığı an, zedelenme, kişi üzerinde birtakım etkilere neden olduğu an bir yetersizlik söz konusu oluyor. Örneğin, işitme zedelenmesi nedeniyle konuşmayı ayırt edememe, görme sinirindeki zedelenme sonucunda görememe veya bir uzuvdaki eksiklik dolayısıyla düğme ilikleyememe gibi ki biz buna yetersizlikten etkilenme diyoruz.

Burada çok önemli, aslında bu sununun en önemli cümlesi bu. Bir bireyin engelliliğini kesinlikle o bireyin yetersizliği belirlemiyor, sadece buna bağlı değil, o değil, bulunduğu çevre ve toplumsal koşullar belirliyor. Ne? Çünkü engellilik, bireyin toplumsal yaşama katılımının zedelenme, yetersizlik ile çevresel, sosyal engellerin etkileşimi sonucunda kısıtlanması anlamına geliyor. Dolayısıyla bir bireyin engelli olup olmadığına, içinde yaşadığı çevresel koşullar ve toplumsal faktörler karar veriyor. Bizim bunu örneklersek işitme cihazı ve bu cihazla birlikte işaret dili desteği sunduğumuz zaman o kişi engelli bir birey olmayıp kendini ifade edebilecekken bu destekleri sunamadığımız zaman işitme yetersizliğinden etkilenen bir kişinin veya öğrencinin derse katılımı mümkün olmayabiliyor. Bu görme yetersizliğinde olduğu gibi, biz onlara Braille öğretmezsek okuma yazmakla ilgili güçlük yaşıyorlar, gerçekten engelli hâle dönüşüyorlar ama Braille'i kazandırdığımız zaman, yani onun gereksinimlerine dönük sistematiği planladığımız zaman çok farklı bir bağımsız işlevde bulunma tablosu ortaya çıkıyor. Nihai hedefimiz zaten özel gereksinimli bireylerin toplumda bağımsız işlevde bulunması, bütün çabamız bunun için. Bunun için de tabii, yapmamız gereken, uygulamamız gereken fazlasıyla sistematik var.

Şimdi çok karşımıza çıkacak kavramlardan bir tanesi yine "özel gereksinim". Ben, müsaadenizle, bunların tamamını burada sesli hâle getirmeyeceğim. Bu, Komisyonumuzun "drive" dosyasına da eklendi, sizlere de sunulduğunu düşünüyorum.

Diğer önemli bir kavram ICD. Hastalıkların uluslararası sınıflanması anlamına geliyor ve hastalıklara bir kod veriliyor. Yetersizlikten etkilenmiş bireylerin yetersizliğine neden olan hastalıklar bu kodla kodlanabilir, bir de bunun dışında işlevsellik yeti eğitimi ve sağlığın uluslararası sınıflandırılması anlamına gelen ICF var. ICF'ye işlevselliği, vücut işlevlerini, vücut yapılarını, kişinin etkinliklere katılım düzeylerini ve çevresel etmenlerin etkilerini içeriyor. Dolayısıyla, buradan hareketle yine bazı rakamsal değerlerle kişinin yetersizliğinin ortaya çıkardığı durum ifade edilmeye çalışılıyor. Ben yine burada böyle ICD'nin, ICF'in birtakım örneklerini verdim, müsaadenizle, karşılaştırmalarını da verdim ama zamanı verimli kullanmak adına bunları burada bırakmayı tercih ettiğimi söyleyeyim.

Bir örnek; "dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu" ifadesi ICD'de geçiyorken ICF'te bu kişinin hangi düzeyde odaklanabildiği, sınıfa görsel zamanlayıcıları yerleştirdiğimiz zaman bu odaklanmanın hangi düzeye gelebileceğiyle ilgili birtakım sayısal değerler ortaya çıkarılabilir. Genel ICF yapısının tablosu budur. Vücut işlevleri, vücut yapıları, etkinlik ve katılım, bir yandan da bağlamsal faktörlerle kişinin toplumsal süreçlere katılımıyla ilgili birtakım derecelendirmeler ortaya çıkmış oluyor. Bu biyopsikososyal bir model ve bu modeli belli nitelikleriyle hem tıbbi bakış açısında hem de eğitsel bakış açısında süreçlere entegre etmek gerekiyor.

Yine, bir yandan biz tıbbi tanılama yapıyoruz. Ben bunu süreç içerisinde biraz daha açık hâle getireceğim. Burada yine örneklerine yer verdim ve çok önemli bir eğitsel tanılama sürecimiz de var. Aslında, "tıbbi tanılama" dediğimiz, zedelenmenin kişide ne kadar yetersizliğe neden olduğunun ortaya çıkarılması, "eğitsel tanılama" dediğimizse yetersizliğin ne kadar özre dönüp dönmediği yani hekim zedelenmenin yetersizliğe dönmesini engellemekle uğraşan, bununla çalışan kişiye eğitimci ve diğer meslek profesyonelleri; özel eğitimci, dil konuşma terapisti, diğer uzmanlar yetersizliğin özre dönüşmesini ne yapmaya, engellemeye çalışıyor. Burada da bu konuda da bu kavramların içeriğine ilişkin örnekler görebileceksiniz ki buradaki karşılaştırma tablosunda olduğu gibi. Tıbbi tanılamada zedelenmeyi ortadan kaldırmak adına bireyde sorun aranırken eğitsel tanılamada hem bireyde hem çevrede sorunlar aranıp düzeltmelere dayalı süreçler geliştirilmeye çalışılıyor.

Ben müsaadenizle şöyle de bir örnek vermek istiyorum: İki senedir çalışıyorum, bu seneki çalışma grubunda 5'inci toplantımızı yapıyoruz, çok ağır düzeyde engelli çocukların ebeveynleri katılıyor. Bu eğitimi çevrim içi yapıyoruz ve 5'inci haftayla birlikte annelerin -çoğunlukta annelerimizin, baş taçlarımız onlar bizim, katılan babalarımız da var- geri dönüşlerini almaya başladık. "Hocam, inanamıyorum, işte, çok büyük problemler yaşıyordum, bunları bunları yapmaya başladım ve artık şunlar ortaya çıkmaya başladı." şeklinde. Geçen sene 32 çok ağır çocukla çalıştım ben, ebeveyniyle. 2'si bakım merkezinde yatıyordu zaten, aslında onlar için yapabileceğimiz çok da fazla bir şey yoktu ama öfke nöbeti seviyesi 10 derecede olan başka 5-6 çocuk vardı. Bunlardan 5'e düşen, 7 olup 0'a inen ama 32 katılımcının 30'unda ilerleme kaydettiğimiz süreçleri yaşıyoruz ki işte bu tıbbinin yanı sıra eğitsel bakış açısının da mutlaka olmasını gerektiriyor ve özellikle o ebeveynlere öğretilmesi gereken sistematiği içeriyor. "Kapsayıcı eğitim" dediğimiz bütün eğitim sisteminin, politikanın, okul ikliminin, öğretimin, değerlendirmenin ve ortamın herkes için erişilebilir kılmak anlamındaki evrensel tasarımla makul şekilde düzenlemeleri ortaya çıkarmak anlamına geliyor. Bunun bir uygulaması kaynaştırma ve daha kapsamlısı da bütünleştirme. Ülkemizde kaynaştırma uygulaması var. Kaynaştırma ve bütünleştirme sistematiği de bir arada algılanıp ifade ediliyor ama "bütünleştirme" denilen kavram kaynaştırmadan çok daha ayrıntılı ve kapsayıcı eğitimi daha fazla karşılayan bir sistematik. Başkanımızın da değindiği gibi, biz bütün bunları bireyselleştirilmiş eğitim programı çerçevesinde dizayn etmek istiyoruz. Genel eğitim programları "tipik gelişim gösteren" denilen çocuklara hizmet ediyor ama bizim çocuklarımızın, özel gereksinimli çocuklarımızın her biri parmak izi kadar farklı olduğu için o müfredatlar dışında onlar için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması gerekiyor. Yine, bizim kanunumuzda da uygulamalarımızda da bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasıyla ilgili sistematiğin yer aldığını söylemeliyim. Sizlere ipuçları verebilmesi adına, bilgilendirici

olabilmesi adına böyle karşılaştırmalı tablolara da yer verdim ben bu sunuda ama müsaadenizle, burada bu kavramların dışında, onların sentez ve analizine ilişkin bir karşılaştırma yapmayacağım. Burada birden fazla örnek de var farklı yetersizlik alanlarında. Mesela, ICD'de görme keskinliği kaybı, düşük görme ICF'de bazı kodlarla kodlanıyor. Mesela, b210; görme işlevleri orta ağır güçlük çekiyor. İşte, d alanında d166 okumada, d170 yazmada güçlük şeklinde biraz daha betimsel hâle geliyor. Engellilik ve verilmesi gereken destekler de ICF'de kodlanarak ifade ediliyor ama bu yetmiyor. Asıl yetersizliğin işlevsel betiminin ve eğitsel tanılamanın çok nitelikli yapılması gerekiyor. O da ne demek? İşte, bu bireye 12 punto yerine 18 puntoluk yazılar vererseniz, yüksek kontrast sunarsanız bu birey de tipik gelişim gösteren herhangi bir görme kaybı yaşamayan kişi gibi görüp süreçleri algılayacaktır ve dolayısıyla engellilik kavramından sıyrılmış olacaktır. Bakınız, bu bizim elimizde. Kapsayıcı düzenleme yapmaksa sınıf genelinde yine görsellerle ilgili kontrastlar, belli şablonları kullanma ve kişiye PDF'ler verme şeklinde gerçekleşebiliyor. Ben burada farklı yetersizlik alanlarından örnekler verdim. İşte, 2'de dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu; çok soyut bir yetersizlik alanı olan, benim on beş yıldır çok yoğun çalıştığım ve gerçekten yol katetmemiz gereken, maalesef, otuz bir çocukta 1 görülen, yaygınlığı korkunç şekilde ve korkunç bir hızla ilerleyen otizm spektrum bozukluğunun da burada bir örneğini görebilirsiniz. Müsaadenizle bunları sizin daha sonra okuyabilmeniz açısından geçiyorum.

Burada ortak çıkarım şu: ICD'yle tek başına hareket etmek, buradaki problemlere hastalık gözüyle bakmak değil, buna ICF'yle bir katkı sağlamak ama temel olarak eğitsel, davranışsal değerlendirmeyle tanılamaları yapıp bağımsız olarak öğretilebilecek hedefleri, bu kişinin çevresel düzenlemelerinde yapılacak uyarlamaları ortaya koymakla, nitelikli bir izlemeyle süreci sistematize etmek gerekiyor ve kapsayıcı eğitimi -ayırt edici değil, kapsayıcı eğitimi- temel olarak benimsiyor olmak gerekiyor. Burada bu ana kadar bahsettiğim bütün kavramların karşılaştırma tablolarını görebileceksiniz.

Bu çok önemli. 1997 yılı öncesinde Türkiye'de 2916 sayılı Kanun'la yetersizliğe dayalı bir bakış açısı vardı. Bu bütün dünyada da böyledi. Farklı ülkeler farklı zamanlarda bu süreçlere, sistematlara geçiş yapıyorlar. Farkına varmayla birlikte bir tıbbi rehabilitasyon süreci başlıyordu ama sonunda şurada taçlanıyordu: Kişinin yetersizliğiyle aynı adı taşıyan okula yerleşmesi. İşte o da körler okulu, işitme engelliler okulu, ortopedik yetersizliği olan çocuklar okulu şeklindeydi. Yani burada esas alınan, yetersizliğiyle aynı adı taşıyan okula yerleşme şeklindeydi. 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'yle bizim ülkemizde de 1997 yılından bugüne tanılama ve yerleştirme sürecinde eğitsel bir bakış açısı devreye girmiş oldu, bireyselleştirilmiş eğitim programları devreye girmiş oldu, kaynaştırma uygulaması devreye girmiş oldu. Dolayısıyla buraya kavramları da kasten yerleştirdim. Yine zedelenme var, yine yetersizlik ortadan kaldırılmaya çalışılıyor ancak bu sefer rehberlik araştırma bünyesinde, bu merkezler bünyesinde özel eğitim değerlendirme kurulları ve her özel eğitim değerlendirme kurulunun olduğu il ve ilçede de özel eğitim hizmetleri kurulu oluşturularak bireylerin eğitsel ve davranışsal değerlendirilmesine ilişkin, eğitsel tanılamasına dönük gereksinimleri ortaya çıkarılıp bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması uygulamaya geçti. Şunu paylaşmalıyım: Benim Endonezya'dan Amerika'ya çoğunlukla Avrupa'da birtakım projelerle ya da danışmanlık sistematiğiyle çalıştığım çok fazla çocuk ve yapı var. Biz Avrupa'dan özellikle yetersizlikten etkilenme durumunu ortaya koyma adına gerçekten çok nitelikli boyutta farklılık gösterebildiğimiz özelliklere sahibiz hatta oradan yurt dışında yaşayan kişilerin özellikle Türkiye'ye gelip belli paket programları alması da bunun bir noktada kanıtıdır. Maalesef, bütünleştirmenin doğduğu İskandinav ülkelerinde bile bazı güçlükleri yenmekle ilgili Türkiye'deki sistematiği hayata geçirilmeye çalışılıyor. Buraya geliniyor, burada belli sürelerle eğitimler alınmaya çalışılıyor çünkü bir çocuğa yetersizliğinin tanılanması adına bile bir, buçuk yılı bulabilecek randevular verilmek zorunda kalınıyor. Bu da o çocuğun yetersizliğinin maalesef önlenmesinin önündeki en büyük engellerden bir tanesi. Biz bu konuda oldukça hızlıyız. Yapmamız gerekenler var mı? Elbette. Kaynaştırma düzenlemelerinin sistematize edilmesi, BEP'lerin daha nitelikli hâle getirilmesi, sürecin sistematize olup koordinasyonun kurulması noktasında ki bu çok değerli komisyonun yapacağı çok nitelikli çalışmalarla, gayretler, çabalar sarf ederek biz de daha uygulanabilir, sistematize edilebilir ve çocukların yaşantısında onların toplumsal yaşama katılımı ve bağımsız işlevlerini sağlayacak boyuta getirecek işlevsel, sistematik önerileri ortaya çıkarma durumunu bizim için zorunlu hâle getiriyor.

1997'deki kanun hükmünde kararnameyle birlikte burada görebileceğiniz yetersizlik gruplarının çeşitlenmesi söz konusu oldu. Bunlar hani aslında katılımcı sayısını da farklılaştıracak şekilde çubuğun uzunluğu o grubun çoğunluğunu gösteriyor aslında. Yalnızca genel eğitim içerisinde yer alan çocuklarımız olduğu gibi şu beyaz alanda gördüğünüz "kaynaştırma uygulaması" dediğimiz farklı türlerini içeren uygulama ve koyu alanda gördüğünüz de ayrı eğitim ortamları. Tabii, bütün çocuklarımızın kaynaştırma uygulamasına gitmesi onlar için uygun değil. En az sınırlandırılmış eğitim ortamı anlamına gelmiyor yani her çocuğun tipik gelişim gösteren akranlarıyla bir arada olması değil. Tabii, bizim hedefimiz bir bütünleştirmeye onları bir araya getirmek ama evden çıkamayan, hastaneden çıkamayan, bir yandan yetersizlikten etkilenmiş, spektrum yaşayan ama bir yandan kanserle mücadele eden, çok farklı yetersizlik sınıflamalarında sorunlar yaşayan çocuklarımız, kardeşlerimiz var; onlar için de en bağımsız olabilecek alanları tespit etmek gerekiyor. Ben bu alanlara ilişkin fikir verebilmesi adına böyle bir ters üçgen tabloyu da sizinle paylaşmak istedim.

"Tipik engel alanları nelerdir, biz neleri ele almalıyız?" şeklinde baktığımız zaman, genel bir sıralamayla duysal yetersizlikler; işitme görme yetersizliği, bedensel ortopedik yetersizlikler ve süregelen sağlık problemleri, entelektüel gelişim bozuklukları; zihinsel yetersizlikleri içerisine alan, otizm spektrum bozukluğu ve nörogelişimsel bozukluklar, özgül öğrenme bozuklukları; bu "disleksi, discalculia" şeklinde duyduğumuz, okuma yazma ve matematikteki güçlükler, dil ve konuşma bozuklukları, duygusal, davranışsal ve ruh sağlığına ilişkin olan bozukluklar ile çoklu yetersizlikler şeklinde alabiliyoruz. Burada şöyle de bir aslında grup var: Henüz tıbben tanılanmamış -bunu altını çizme söylemek isterim- bir risk grubu var. Özel eğitim öğretmeniyim ben, temel kökenim orası. Biz üç işe yarıyoruz: Bir tanesi önlemek, bir diğeri iyileştirmek, bir diğeri de ödünmek. Özellikle otizm spektrum bozukluğunda literatür şunu söylüyor: İki yaşa kadar -tabii, onu öncesinde tespit edip yoğun bilimsel temelli bir sistematik sunduğunuz zaman- biz çocuklarda spektrumun etkilerini önleyebiliriz; bunu veriler, bilimsel dayanaklı araştırmalar ortaya koyuyor ama her çocukta yüzde 100 değil bu. Yaş ilerledikçe, otizmde etkilenen organ beyin, çocukta etkileri farklılaştıkça bu sefer biz devreye iyileştirme rolümüzle giriyoruz ama öyle kardeşlerimiz var ki bu spektrumun etkilerini her zaman taşıyacaklar diğer alanlarda olduğu gibi, o zaman da ödünlere yapmaya çalışıyoruz, görme yetersizliğinden etkilenen birisine bastonla bağımsız hareketi öğretmek gibi.

Ancak burada bizim risk gruplarını, onlara erken müdahale sistematiğini ortaya koymayı da ciddiyetle ele almamız gerekiyor. "Bazı sağlık problemleri ele alınması gereken güçlükler midir? Bunları ele alacak mıyız?"ın cevabı aslında şurada kendini gösteriyor: Toplumsal katılımda kısıtlamaya neden olan bütün durumları biz kendi şemsiyemiz içerisinde ele almalıyız çünkü engelliliği ortaya çıkaran temel koşul da budur. Dolayısıyla, komisyonun zaten tamamını kapsayıcı bir başlıkla hareket edeceğini ve bunları analiz edeceğini biliyorum ve bunun çok nitelikli odak grup çalışmalarına ziyaretlerine de şahidim.

Şöyle: Başkanım, ben sona geldim, dilerseniz, hani varsa sözlü bana sormak istedikleriniz sözlü de alabilirim ya da böyle bir uygulama var, karekodu okutursanız, karekoda yazacak şekilde soruların bütününe görüp öyle de sınıflayarak cevap verebilirim. Siz nasıl arzu ederseniz.

Çok teşekkür ediyorum sabrınız ve beni dinlediğiniz için.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hocam, teşekkür ediyoruz hem bugüne kadarki katkılarınız hem sunum hem bundan sonraki süreç için. Zaten siz bizimle birliktesiniz bu süreçte. Hem öz hem net bir bilgilendirme oldu. İnşallah bu bilgilendirme sürecine de devam edeceğiz.

Evet, şimdi, Komisyon üyelerimizden...

Barış, istersen önce seninle başlayalım. Sen Komisyonumuza bir selam ver. Barış'ın bu arada bir filmi var. Efendim, o filmi de izlemeyenler varsa tabii, onu da sen söylersen, seni daha yakından tanımak için.

2.- Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Oyuncusu Barış Telli'nin, engelli bir birey olarak yaşadıkları ve deneyimleri hakkında sunumu

TÜRKİYE AMPUTE MİLLÎ FUTBOL TAKIMI OYUNCUSU BARIŞ TELLİ - Öncelikle Başkanım, sizlere, Sayın Bakanımıza, Meclise çok çok teşekkür ederim. Böyle bir Komisyona davet edildiğim için sizlere gerçekten teşekkür ediyorum.

Benim de hayatım hep mücadeleyle geçti. Engelli sürecinde başladığım hayatımda şimdi karşınızda yirmi bir yıllık millî sporcu olarak yer almanın mutluluğunu da yaşıyorum. Çok önemli, kıymetli bir Komisyon kurduğunuz için güzel işler başaracağımıza ve başaracağımıza ben inanıyorum. Filmde hayatımı anlatan "Hayatla Barış" sinema filmi olarak şu an Netflix'te dönüyor Sayın Başkanım.

Ben Ampute Futbol Millî Takım oyuncusuyum. Bu süreçte de aynı zamanda atletizm yaparak Avrupa 2'nciliğine kadar uzandım. Ampute, futbolda hem Avrupa hem dünya şampiyonalarında birçok kupalar getirmenin, aynı zamanda turnuvarın en iyi golcü, en iyi oyuncu, gol kralıkları unvanına da sahip oldum. Yani ülkemi en iyi şekilde elimden geldiği kadarıyla temsil ettim. Aynı zamanda, bu süreçte çocukların, sadece engelli bireylere değil -ben aynı zamanda öğretmenim- birçok insanların, özellikle çocukların hayatına dokunmamla birlikte onların bakış açılarını değiştirmek için mücadele ediyorum. Üniversitelere, okullara konuşmacı olarak davet edildiğimde "İnsanların başarabileceği bir nokta her zaman vardır, yeter ki hayallerinizden vazgeçmeyin." diyorum. Öncelikle şunu yapıyorum ben: Bir hayal kurabiliyor musunuz, hayaliniz var mı? Bunu tek tek öğrencilerimden dinliyorum. Gittiğim, konuşma yaptığım yerde de soruyorum. Hani şu klasik bir cevap oluyor: "İşte, ben öğretmen, doktor, polis vesaire olmak istiyorum ya da futbolcu." Bun istiyorsun ama hayal kuruyor musun? Ben bunu ilkokula giderken bir futbolcu hayali kurardım ayağımın olmadığını bile bile, o zaman ampute futbol ülkemizde de yoktu Sayın Başkanım. Ama hayali de nasıl kurduğumu anlatmak gerekirse insanlar hayalini de kurup normal hayatta da başarmak için mücadele etmeli ki öyle oldu hayatım boyunca da. Bir futbolcu hayali kurduğumda formayı giydiğimi, tribünleri coşturduğumu, gol attığımda sevincimi; bunu ilkokuldan itibaren kurduğumda o zaman bir ampute futbol yoktu ülkemizde ama o şekilde, mutlu bir şekilde uyuduğumda biliyordum ki bir gün ülkemi temsil edeceğimi ve aynı zamanda bu başarıları elde edeceğimi. Şimdi, insanlara ve küçük çocuklara hayal kurmasını öğretiyorum. Hani herkes her şeyi yapmak ister, bulunmak ister ama ne kadar hayallerimizi güçlü tutarsak onun peşinden koşacağımıza ben inanıyorum. Aynı zamanda, katılmış olduğum yarışmalarda... Özellikle 6 Şubat depreminde ben yarışmadaydım Sayın Başkanım. İnsanlar, uzuvlarını kaybeden çocuklar, aile bireyleri vesaire televizyonda beni izlediğinde tekrardan hayata tutunduklarını söylediklerinde ben çok mutlu oldum çünkü hayatına son vermek isteyenler ya da tekrardan tutunabilmek için o yarışmada beni görüp mutlu olup ve hayata tutunduklarını da söylemişlerdi. Benim hayatım bu şekilde geçiyor. Şimdi, çok büyük bir Komisyon toplantısında, çok güzel işler başaracağımıza ben inanıyorum. Ben de elimden geldiği kadarıyla hayatım boyunca hep bu şekilde uğraştığım için her zaman yanınızdayım. Bunun için mücadele etmek için de mutluluk duyuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Biz teşekkür ederiz.

IV.- MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARI

A) Görüşmeler

1.- Doktor Öğretim Üyesi Ersin Ufuk Timuçin ve Türkiye Ampute Millî Futbol Takımı Oyuncusu Barış Telli'nin yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun Sayın Esen.

ELİF ESEN (İstanbul) - Birisinin bir buz kırıcı etki yapması gerekiyordu Başkanım; öyle ifade edilir. Ben de Komisyona çok değer veriyorum, gerçekten çok önemli bir Komisyon. Yeni dönemin hayırlı olmasını diliyorum. Sizin Başkanlığınızda güzel işler yapıldığı için de hem size hem de üye olan milletvekillerine ve bu Komisyona bilgi aktaran sivil toplum, akademi, bütün iş birlikçilerimize buradan minnetlerimi sunuyorum.

Kısaca, yaz döneminde ben de neler yaptığımdan bahsedeyim ve ondan sonra birkaç sorum var, onlara geçmek isterim.

Yaz dönemi dediğiniz gibi görüşmelerle geçti. Gerek yüz yüze görüşmeler gerek yazılı ve sözlü bize ulaşan sivil toplum temsilcileriyle, akademisyenlerle, bu derdi, bu zorlukları yaşayan bireylerle görüşerek; yüz yüze, telefonla ya da yazışarak geçti. Görüş ve önerilerini aldım. Biz şöyle ilerledik: İstanbul milletvekiliyim, DEVA Partisi, İstanbul Milletvekili, Elif Esen. Tanımayan arkadaşlar için bildirmiş olayım. İstanbul çapında yürüttük biz çalışmamızı. İstanbul çapında faaliyet gösteren engelli ya da özel gereksinimli bireylerin ailelerinin ya da o bireylerle ilgili çalışan derneklerin merkezlerine ulaştık. Onlara bir yazılı metin ilettik, sorular ilettik ve o soruların cevaplarını da yazılı dönmelerini rica ettik. Dönüş oldu, dönüş olan kurum ve kişilerle biz İstanbul'da bir çalıştay

düzenledik, bir buluşma düzenledik. Sözlü olarak da toplantı esnasında bizim sorularımızla, görüş önerilerimizle, onların bize ilettikleri konuyu daha da genişleterek yine notlarımızı aldık. O notlardan oluşan, bize yine mail yoluyla gelen bilgilerden, raporlardan oluşan, görüşmelerimizden oluşan bir sentez sonrasında da şimdi artık benim son aşamalarına geldiğim bir Komisyon üyesi raporum hazır durumda. Kolay okunabilmesi amacıyla taraflardan gelen güncel sorun ve ihtiyaçlar bunlara yönelik çözüm önerilerimiz şeklinde ilerledik biz raporumuzda. Ancak çok yakın bir zamanda, mesela Aile Hekimleri Federasyonundan bir temsilciyle görüştüğümde onların gözlüğüyle engellilik ve aile hizmetlerine, aile hekimliği hizmetlerine erişimdeki zorluklar ve yine çözüm önerileri şeklinde kar topu gibi eklenen bir yapı var raporda. Ben sizinle ayrıca görüşüp raporun bu hâliyle de ulaştırabilirim ama Komisyonun sonuna doğru bize ulaşan kişilerden ilave fikirler gelecek diye de düşünüyorum. Bu hafta da tamamlayıp, yine bize görüş bildiren taraflara bu raporu iletip ekleme veya revizeleri var mı diye soracağız, redakte önerilerini soracağız. Bu şekilde bir yöntem izledik.

Ben, verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ediyorum. Çok nitelikli bir sunum ve siz de hâkim olduğunuz için -ben daha sonra da inceleyeceğim- önemli noktalara değinerek gittiniz. Şimdi, bu Komisyon elbette Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan, araştırma önergeleriyle kurulan komisyonlar gibi çok büyük önemi haiz. Toplumdaki sorun ve ihtiyaçlar dijitalleşmenin etkisiyle de her gün daha değişiyor, yeni ihtiyaçlar ortaya çıkabiliyor ya da dijitalleşmenin kattığı farklı etkiler de olabiliyor.

Size sorum: Bu Komisyonun aslında sonucunda birtakım kanunlarda, yönetmeliklerde değişikliklere, iyileştirmelere vesile olması benim üye olarak hedeflerimden biri. Çok gurur duydum yani Türkiye'de uygulanan sistemin Kuzey Avrupa ülkelerinde çıkmasına rağmen daha iyileştirilmiş bir model olması, bu bizim gurur kaynağımız olur ancak ve fakat dediğim gibi, güncel sorun ve ihtiyaçlar eklenerek gidiyor. Sizin bu kurula kanun teklifi ya da yönetmeliklerde değişiklik olarak önereceğiniz neler olabilir? Bunu ben öğrenmek istiyorum. Madde madde verebilirseniz çok harika olur. Belki yazılı olarak bir demlenme süreci sonrasında da vermeyi teklif edebilirsiniz ama katkınızın önemli olduğunu düşünüyorum. Otuz birde 1 çok büyük bir oran çünkü toplum açısından, nüfusa vurulduğunda, çocuk nüfusuna vurulduğunda büyük bir sayıya ulaşıyor.

Barış'ı da ayrıca tebrik ediyorum. Aramızda olduğunuz için çok teşekkür ediyorum, çok mutlu oldum sizi ve eşinizi tanımaktan. Çünkü yapmış olduğum araştırmalarda, görüşmelerde sporun engelli bireyler için özellikle, engelli çocuk ve gençler için ne kadar önemli bir kaynaştırma konusu olduğuna haiz oldum bu araştırmalarımda. Spor çok önemli, sosyalleşebilmesi için engelli çocuk ve bireyin. Özgüveninin gelişmesi, topluma katılımının, nitelikli ve değer üreten bireyler olarak topluma katılımları açısından çok önemli. Sizden de yine, benzer nitelikte, gördüğünüz ihtiyaç ve sorun alanlarında öncelikli önerileriniz neler olur, bizlere önerileriniz, ne tür değişimler gerekiyor? Bazen kanunda küçücük bir iyileştirme ya da yönetmeliklerde bir değişim, bizim göremediğimiz ama sizin gözlüğünüzle gördüğünüz ihtiyaçlar da pek çok çocuğun, gencin hayatına dokunabilir ben de sizden bunu rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Sağ olun.

Buyurun Sayın Telli.

TÜRKİYE AMPUTE MİLLÎ FUTBOL TAKIMI OYUNCUSU BARIŞ TELLİ - Teşekkür ederim, çok sağ olun.

Önceden ülkemizde terörden dolayı işte, gazilerimiz oluşturdu bu ülkemizi, mayından ayağını kaybeden ya da böyle savaş esnasında uzuvlarını kaybeden ama şimdi daha çok, büyük bir sayıda engelli insanlar oldu 6 Şubat depreminden sonra. Söylediğim gibi, ben hayatımı sporla kazandım ama herkes belki spora yatkın olamayabilir, sporla, sanatla, işte, tesisleşme, buna göre özellikle bir önayak çalışması olursa mutlaka vardır ama şimdi daha fazla çalışıp onlara ulaşabilirsek buna bu şekilde bence güzel bir başlangıç olur. Yani illa hem spor hem sanatta başarıyı elde edebiliriz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ederim.

Sayın Hocam, buyurun.

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ERSİN UFUK TİMUÇİN - Sayın Vekilim, çok önemli bir soruyu ilettiniz bana.

Şöyle: Aslında bizim kanun ve yönetmeliklerimizde olsun istediğimiz maddelere ilişkin çok önemli içerikler var, hükümler var ve bunların uygulamaları açıklanıyor. Tespit noktasında bakarsak bizim riskli çocukları çok daha hızlı tespit edip özellikle onların ebeveynlerini de odakta tutan sistemlerin koordine edildiği bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Bugün farklı bakanlıklar herhangi bir yetersizlik alanına ilişkin farklı sayılar söz konusu edebilir farklı sistemlerden dolayı, bunları koordine etmek lazım ama şunu da söylemeliyim: Aslında, biz Komisyonun bugüne kadarki çalışmalarında ben de belli noktada içinde yer alıyorum ve bunlara ilişkin çok değerli çalışmalar ve önemli görüşler ortaya konuluyor. Yani bunlar şimdiden öneri şeklinde kısa, orta, uzun vadede şekillenecek sistematiğe sahip. Bu gerçekten çok memnun edici. Eksik olarak görülen veya en önemli öncüller olarak görülen çok temel bazı bakış açıları var. Önlemede atak yapmalıyız, gelen sayıya hazırlık yapmalıyız. Otuz birde 1'e hiçbir ülke hazır değil. Maalesef, suistimal edilen birçok görünmeyen engel alanı var. En son otizm spektrum bozukluğuyla ilgili yapılan parasetamolün müsebbibi olduğu düşünülen yaklaşım hiç doğru ve bilimsel bir yaklaşım maalesef değil. Bu alanda söz konusu edilmeye kalkılan çok farklı, bilimsel olmayan yaklaşımlar var. Bir annenin ifadesiyle söyleyeceğim izninizle. "Hocam, biz başı kopmuş tavuk gibiyiz." diyor. Yani bu şu demek: Bize rehberlik yapın, bizi yönlendirin. Biz nerede, nasıl hareket edeceğimizi bilemiyoruz. Neden? Çünkü bazı aldatıcılar devreye giriyor. Yani biz diyoruz ki, sistem diyor ki "Gel, işte bak, bunların içinde yer al." Bakın, Millî Eğitim Bakanlığında -Anadolu Üniversitesinde çok Değerli Profesör Doktor Yasemin Ergenkon'la birlikte benim "edit'e ettiğim- Otizm Spektrum Bozukluğu Aile Eğitim Programı, bütün alanlarda aile eğitim programları hazırlandı. Bizim bunları daha iyi duyurmamız gerekiyor, bunların reklamını yapmamız gerekiyor. Kesinlikle kalıcı ürün kayıtları ortaya koymamız gerekiyor, somut akışlar planlamamız gerekiyor ve sadece yetersizlikten etkilenmiş bireyleri ve ailelerini değil, bu Komisyonun bir amacı olan aslında bütün toplumu ele almamız gerekiyor. Çünkü toplumdaki birisi otizmlili bir çocuğa "Çok yaramaz büyüttünüz." şeklinde bir tepki verdiği zaman o annelerin bununla mücadele edebilmesi çok kolay değil. Bu aile bilgilendirmesi, rehberlik, bütün bunların ortaya çıkması aslında yatay zeminde, zamansal sistematiğe yayılmış eylem planlarını gerektiriyor. Bizim eylem planlarımız var, buna ilişkin en temel, çok da nitelikli

gerçekten vizyon belgelerimiz, eylem planlarımız var. Ancak oradaki göstergeleri, toplantı sayısından çok, kaç kişiye dokunduğu yani en basit hâliyle erken çocukluk dönemindeki yüz aileyi, 1'inci, 2'nci, 3'üncü kademedeki aileleri, bu kademe sonrasındaki aileyi ve onların içinde bulundukları süreçleri, belli zaman dilimi içerisinde de bunların hangi yönde değişikliğe uğradığını tespit etmemiz, o maddelerin gerçekleşip gerçekleşmediğini bize gösterecektir.

İnanınız, örnek verme açısından öyle güçlüklerle karşılaşabiliyoruz ki ben otuz beş yıldır bu süreçte çalışan birisiyim, şuna da şaşırmıyorum artık diyeceğim durumlarla karşı karşıyayım, yani oldubitti diyemiyorsunuz. İnanılmaz farklı güçlüklerle karşı karşıya kalabiliyorsunuz. Bizim yönetmeliklerimiz, kanunlarımız, bunların organize edilmesi, eylem planı, vizyon belgesine dönüştürülme bakış açısıyla ilgili gerçekten nitelikli çalışmalarımız var. Sahaya daha iyi indirgememiz gerekiyor. Kaynaştırmayı çok daha nitelikli uygulamamız gerekiyor. Genel eğitim öğretmenine özel eğitim desteği sunabilmemiz gerekiyor. Ailelere rehberlik yapabilmemiz gerekiyor ve ileri yaştaki çocuklarımızla ilgili de mutlaka mesleki rehabilitasyon sistematiğini, bakım hizmetlerini ortaya koymamız gerekiyor.

"Benden sonra ne olacak?" diyen ve yaşamını ebeveyni olmadan, farklı koşullarda devam ettirebilecek çok fazla çocuğumuz, kardeşimiz var. Sayıları daha sistematik hâle getirip kesinlikle veri madenciliği yapmamız gerekiyor, geleceğe dönük bir projeksiyon ortaya koymamız gerekiyor. En somut olarak aslında burası da o nedenle çok heyecan verici, ben burada olmaktan çok büyük gurur duyuyorum, bu, benim için çok gurur meselesi. Neden? Çünkü burası milyonlara hitap edecek ve onların güçlüklerini ortadan kaldıracak çok özverili kişilerin bulunduğu bir çalışma alanı ve buradaki birlik ve ortak akıl da gerçekten çok önemli. Ama elbette sizin sorduğunuz alanda benim çok fazla maddeleyerek cevap verebileceğim içerik var. İnşallah, onları bu Komisyon raporuna yazacağız ve belli bir nitelikteki planlamayla -Başkanımızın da söylediği gibi- hayata geçmesinin takipçisi olacağız. Bununla ilgili de omuzlarımızda çok büyük yük var.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ederim.

Buyurun.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Başkanım, Değerli Konuşmacım ve Komisyonun değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, ben de Ersin Hocama çok teşekkür ederek başlamak istiyorum. Sunum son derece detaylı ve görmekten çok mutlu olduğum bazı bilgiler var.

Öncelikle ICF tanımlamasıyla başlamak istiyorum. Maalesef uzun zamandan beri söylediğimiz, sadece ICD... Ben bir hekimim aynı zamanda, dolayısıyla ICD tanı kodlamasına çok vakıf olan biriyim ve genelde Türkiye'de engellilik durumu ICD tanı kodlarıyla gider ama ICF tanılamasına yönelik bir veri kaynağımız maalesef bulunmamakta. Dolayısıyla, bizim ilk başlangıç noktamız burası olmalı diye düşünüyorum. Çünkü biz, şu anda Türkiye'de ne kadar engellimiz var, alt kırımlarıyla bilemiyoruz Sayın Başkanım. Yani burada bence ilk başlangıç noktamız burası olmalı çünkü TÜİK verileri var, TÜİK verileri de bu ICF sınıflamasını kullanmıyor maalesef. Bir sağlık kurulu rapor başvuruları var, Aile Bakanlığının verdiği veri var. En son 2011 yılında -yanlış hatırlamıyorsa- ICF üzerinden bir tanılama yapıldı ama bunun güncellenmesi gerekiyor mutlaka. Bir kere bu ülke bir afetler ülkesi, biliyorsunuz, trafik kazaları çok oluyor, deprem vakalarımız var. Eklenen ne kadar vaka olduğunu bilmediğimiz bir durumda çok farklı bir popülasyon grubuyla karşı karşıyayız. Biz doğru iş üretmek istiyorsak önce verimizi doğru okumalıyız ve bunu alt kırımlarıyla doğru saptamalıyız. O yüzden "ICF" tanılamasını getirdiğiniz için size özellikle teşekkür etmek istiyorum.

Ben hem yaz boyunca gördüğüm, karşılaştığım konuları ekleyerek hem de sizin sunumumuzu atıfta bulunarak sürdürmek istiyorum. Yaz boyunca benim sahada gördüğüm, bu konuyla ilgilendiğim için bana çok sayıda başvuran, mail atan, mesaj atan, sosyal medyadan ulaşan kişilerin en temel sorunu hak temelli yaklaşımda maalesef. Şimdi, siz dediniz ki: "Yurt dışından, Avrupa'dan çok sayıda engelli buraya gelmek istiyor. Bu programlardan yararlanmak istiyor." Ben, maalesef burada size katılamayacağım Sayın Hocam çünkü Avrupa ülkelerinde farklı yerler var, benim de bizzat gidip gözlemediğim yerler de oldu ama şu anda maalesef bizim ülkenin içinde bulunduğu durum, çok güzel eylem planları teorik olarak hazırlanmış, gerçekten güzel eylem planları, bunlardan bir tanesi otizm eylem planıdır. En son Meclisi de burada ağırlamışsınız o yüzden de teşekkür ediyorum, çok da büyük memnuniyet duydular o konuda. Eylem planları gayet güzel olmakla birlikte sahadaki uygulama öyle değil maalesef. Bakın, şunun da özellikle altını vurgulamak istiyorum: Biz Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nin bir tarafıyız, biliyorsunuz, 2006 yılıydı sanırım ilk imzalandı, 2007'den itibaren tarafız biz. Taraf olduğumuz zaman birtakım yükümlülükleriniz oluyor doğal olarak yani raporlamanız gerekiyor. En son raporlama 2019 yılında. 2023 yılında bir raporlama yapılması gerekirken yıl 2025, herhangi bir raporlama yok. Burada bu sözleşmenin tarafı olmak... Gerçekten bu sözleşme, çok kapsamlı bir şekilde, aslında yapılması gerekenleri çok net bir şekilde veriyor. İşte, bakın, erişilebilirlik, katılımcılık, kapsayıcılık, bağımsız yaşam hakkı, ayırimcılığın önlenmesi, eğitim, sağlık, istihdam ve sosyal yaşama eşit erişim, şiddet ve istismardan koruma yaklaşımı bu sözleşme başlıkları altında. Dolayısıyla, biz bu sözleşmeye uyum sağladığımız sürece, yeterli denetimleri, yeterli standartları yaptığımız süreci zaten aslında otomatikman bu süreci aşmış oluyoruz. Ama bizim maalesef veri sorununuz olduğu için, veriyi toplamada yaşadığımız sorun olduğu için ve denetim problemleri yaşadığımız için biz bu konuda çok ciddi zafiyet taşıyoruz. Dolayısıyla şu anda, engellilik durumunda ülkede, evet teorik olarak güzel şeyler yapılıyor, çok ciddi eylem planları var ama sahadaki uygulamalar öyle değil. Her bir başlık altında size anlatabilirim; "erişilebilirlik" "kapsayıcılık" "eğitim" "sağlık" "istihdam" istihdama gelin. Biz engellilere ne istiyoruz? Hak temelli gitmesi için yaşamın içinde olmalarını istiyoruz. OECD verilerinin neredeyse yarısı yani istihdamda olan engellilerimiz yüzde 22-25 bandında. O da doğru bir veri değil aslında çünkü biz ne kadar engellimiz olduğunu bilmiyoruz. Yani bilmediğimiz bir veride OECD'nin istihdama katılan engelli oranının yarısı olduğunu söylüyoruz ama bilmediğimiz bir oran üzerinden gidiyoruz. Dolayısıyla, bizim en temel konumuzun burası olması gerekiyor.

İkinci hak temelliden gitmek istiyorum. Biliyorsunuz, geçtiğimiz yılın sonunda, Sosyal Güvenlik Kurumuna Ekim 2008 öncesinde kaydı olanların emeklilik haklarıyla ilgili bir yasa devreye girdi. Bence bu tek başına bir hak kaybı yarattı, çok ciddi bir sorun bu. Bunun için Anayasa Mahkemesine başvurduk. Konumuz şu: Ekim 2008 sonrasında çalışma gücü kaybı üzerinden giden şey, daha önceki kayıtlılarda vergi indirimi üzerinden bir emekliliğe hak kazanma durumu vardı. Burada şuna bakılıyordu: Bütün engellilik

durumu alt alta yazılıp toplamına bakılıyordu. Oysa çalışma gücü kaybında en yüksek engel durumunuz neyse onun üzerinden giden bir durum. Şimdi, oyun oynarken kural değiştirildi Sayın Başkanım. Yani burada hangisinin daha doğru olduğunu tartışabiliriz, o ayrı bir konu ama 2008 öncesinde elinde vergi indirimi belgesi olan, hesaplanmış emeklilik tarihi olan kişilere bir anda dediler ki: "Hayır, dur, sen bu haktan yararlanamazsın." İşte, bu yılın mayıs, haziran ayı içinde emekli olmayı bekleyen için üç, beş yıl atan bir durum söz konusu. Hocam da katılacaktır buna diye düşünüyorum, öncelikle şunu söylemem gerekir: Engellilikte bütüncül yaklaşım çok önemlidir. Dolayısıyla tüm engellilik durumlarının toplamı değerlidir bizim için çünkü sadece tek bir engelliye oran gözüyle bakamazsınız çünkü bütüncül yaklaşımda sizin ulaşımına nasıl katılabildiğinizin, iş ortamına nasıl gidebildiğinizin bir önemi vardır, çevresel etkilerin önemi vardır. Dediğim gibi yöntem ayrı bir konudur tartışılması gereken ama diğer konu, verilmiş hakkın geri alınması gerçekten büyük bir sıkıntı yaratmıştır. Yaz boyunca bana ulaşan elimde çok sayıda bu konuda talep var. Bu konuda çok ciddi bir zafiyet olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla biz hak temelli bir yaklaşımda sadece burada bile geri plana düştük.

Biliyorsunuz, çıkan kanunda, engelli araçlarıyla ilgili ÖTV muafiyeti konusu... Bu konunun suistimal edildiğini hepimiz biliyoruz, hepimiz bu konuda hemfikiriz ama bir anda çıkarılan kanunla ÖTV muafiyetli araçların kullanımının beş yıldan on yıla çıktığı söylendi. Bu da ayrıca değerlendirilebilir, konuşulabilir ama bundan önce alınmış arabalar için bir anda bu kuralın değiştirilmesi, yine oyun sırasında kural değiştirmek oldu, bu da kabul edilebilir bir şey değil. Bakın, elimde öyle örnekler var ki arabasını almış, satmış, ocak ayının gelmesini bekliyor yeni bir araba almak için. Ona rağmen deniyor ki "Yeni araban olmadığı için bir beş yıl daha bekleyeceksin." bu engelli kişi. Şimdi, maalesef şöyle bir uygulama var: Suistimal edenlerin önünü almak için gerçek hak sahipleri cezalandırılıyor. Bunu birçok konuda görüyoruz ama bu konuda gerçekten rastladığımız bir şey. Bizim, engellilerin öncelikle bize güvenmesini sağlamamız lazım. Yani "Ben sosyal bir devlette yaşıyorum, arkamda çok güçlü devletim var ve ben bu güveni her anında hissediyorum." demesi lazım. Bu gerçek bir hayal kırıklığı yarattı, çok büyük bir sorun oldu ama dediğim gibi, emeklilik hakkı çok daha önemli bir konu.

Onun dışında, bizim konuşmamız gereken -Elif Hanım'a katılıyorum, "Ne önerirsiniz bize değişikliklerle ilgili?" dedi- bizim çalışmamız gereken Sayın Başkanım, bakım ekonomisi; sadece bu engellilikte değil, yaşlılarda da. Bakım veren kişilerin, özellikle engelliye bakım veren kişilerin sosyal güvencesi. Birçok insan çalışamaz durumda, bu, yüzde 90 anneler oluyor tabii. Buna nasıl bir güvence sistemi getirmeliyiz, bunu mutlaka tartışıyor olmamız lazım. Orta vadeli planlarında var iktidarın, orta vadeli planlarının hepsinde olmasına rağmen hayata geçirilmemiş maalesef. Bunun derhâl... Çünkü bu çok uzun soluklu bir çalışma. Sanırım Hocam da katılacaktır, bu, birçok Avrupa ülkesinde kullanıma girmiş olan var ama tek doğrusu olmayan bir şey. "Bakım sigortası" dediğinizde hani, cepten bir şey mi çıkacak endişesi taşıyor. Yerel yönetimlerin desteği olacak mı, merkezi bütçeden bir katkı mı olacak? Ama biliyorsunuz, engellilikle birlikte, aynı zamanda yaşlanan da bir nüfusumuz var. O yüzden, bu bakım verenlerin gerçekten nasıl hayata kazandırılacağı, engelliler kadar engelliye bakan kişilerin de hayata kazandırılması konusu son derece önemli.

Diğer konu kaynaştırma eğitimi, biliyorsunuz, eğitim en temel konu. Eğer biz, engellilerin hayatın içinde olmasını istiyorsak kesinlikle kaynaştırma eğitimi güçlendirmemiz gerekiyor ama bu konuda ne bizim Millî Eğitim Bakanlığı'nda ne de genel olarak bir farkındalık var. Yani bizim tüm velilerimizin bu konuda bilinçlendirilmesi gerekiyor, sınıfta böyle engelli bir öğrenci olduğunda tüm velilerin davranış modelinin ne olması gerektiği ve okul yönetiminin nasıl davranması gerektiği bilinmeli çünkü hep kaybeden o çocuk oluyor. Ama bunun için tabii, profesyonel kadrolarla çalışılması gerekiyor aynı zamanda. Bakın, gölge öğretmen modelleri var burada, ki bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum, şu anda, gölge öğretmen olabiliyor ama kişinin cepten para vererek yaptığı koşulda oluyor. Oysa sosyal devlet anlayışında bu kabul edilebilir bir şey değil. Gerçekten ihtiyacı olana bir gölge öğretmen eşliğinde kaynaştırma eğitimi sunabilsek o çocuğu gerçekten hayata hazırlayabileceğimiz bir düzen de kurabiliriz aynı zamanda.

Bir de tabii, son olarak şunu da söylemem gerekiyor: Bunlar biraz detay konular ama yaz boyunca bunları da çok fazlasıyla gördüğümüz için bizim bu, protez, ortez, işitme cihazı, işte, tekerlekli sandalye, özellikle teknoloji ileri malzemelerde devlet desteğini arttırmamız gerekiyor. Evet, bir desteğimiz var ama sınırlı kalıyor, tavan uygulamalar var. Bizim bu desteği, bu grup için fazlasıyla yerine getirmemiz gerekiyor ki gerçekten aktif olarak hayatın içinde olabilsinler.

Çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ederim.

Evet, buyurun Başkanım.

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de öncelikle değerli hocama ve Barış Bey'e verdikleri bilgiler için teşekkür ediyorum. Çalışmalarımızın da başta engelli kardeşlerimiz olmak üzere tüm insanlık için hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Ben çok uzun yıllar Belediye Başkanlığı yaptığım için yaşadığım konularla ilgili biraz değerlendirme yapmak istiyorum. Tabii, engelli kardeşlerimizin sorunları çok. Bu yaz boyunca birçok engelli sivil toplum örgütleriyle bir araya geldik, değerlendirmeler yaptık, şikâyetlerini aldık, olması gerekenleri yerinde tespit ettik. Bununla ilgili de bir rapor var elimde, bu raporu ben sizlere biraz sonra takdim edeceğim. Klasik bir söz ama herkes potansiyel engelli. Türkiye'nin sekizde 1'i engelli yani bu, yüzde 12,5'a tekabül ediyor. Hiç kimse de isteyerek, bilerek engelli olmadı, bu, Cenab-ı Allah'ın takdiri, yaşadığı hayat onları bu duruma getirdi ama toplumun tamamının bu engelli kardeşlerimize bir borcu var. Yani bu kardeşlerimizin toplumun içinde soyutlanmadan, herkes gibi, normal vatandaşlar gibi saygı, sevgi görmesi lazım. Bunun için de aslında toplumun topyekûn bir eğitimden geçirilmesi gerekiyor. Bu, olumsuz bir piyango gibi, kime, nerede, ne zaman vuracağı da belli değil. Benim Belediye Başkanlığı dönemimde, bu engelli kardeşlerimiz için, -o zaman Türkiye'de, bu kadar gündemde değildi- biz kendi gücümüzle, kendi gayretlerimizle bu arkadaşlarımızı topluma kazandırmak için birçok çalışma yaptık, gayret gösterdik. Bu arkadaşlarımıza kurslar açtık; resim, heykel, bilgisayar kursu, müzik aletleri temin ettik ve koro kurduk. Kente özgü objelerin hediyelik eşya olarak değerlendirilmesi, yapılması için atölyeler açtık. Sosyal eğitimler ve bunları topluma kazandırma yönünde birçok çalışma yaptık. Mesela bir otizmli kafe kurduk, orada sadece otizmli çocuklar, gençler çalışıyordu. İnsanlar oraya gidiyor ve çok olumlu artılar aldılar değerlendirmeler sonucunda.

Biz, dünyada bir ilk yapalım dedik. Ne yapabiliriz? Dünya Engelsiz Kültür ve Sanat Festivali'ni gerçekleştirdik. Benim görevde olduğum, Büyükşehir Belediye Başkanı olduğum dönemde iki yıl bunu gerçekleştirdik ama sonra bizim görev süremiz bitti.

Bu konuda da UNESCO'dan ödöl aldık. Yine, Engelsiz Kent Mersin Ödölü'nü Birleşmiş Milletlerden aldık. Dünyanın birçok bölgesinden engelli sanatçıları Mersin'de buluşturduk. Bu engelli sanatçıların ortaya koyduğu eserler gerçekten çok gurur vericiydi. Zaman zaman kendi kendime sordum: Ya, bunlar mı engelli acaba, biz mi engelliyiz? Çünkü onlar bizim yapamadığımız şeyleri, o resimleri, portreleri ayaklarıyla, ağızlarıyla yapabiliyorlardı; ayağıyla gitar çalanlar, ayağıyla ya da ağızıyla resim yapanlar, gözleri görmüyorken resim yapanlar. Otizmli gençlerin, kurduğumuz o korolarda söylediği şarkılar ve vatandaştan aldıkları olumlu tepkiler bu gençleri topluma kazandırdı. Tabii, toplumla bütünlük oldukları zaman da sosyalleştiler. Belki geçmişte evlerinde, ailelerine, annelerine, babalarına sıkıntı yaratan bu çocuklar, bu sosyal ilişkilere girdiklerinde, sosyal konularda rol aldıklarında ailelerinde de çok büyük rahatlatma olduğunu bizzat bizlere iletiler. Tabii, bu çocukların hepsi şanslı değil yani büyük bir çoğunluğu aslında hem eğitimlerden mahrum kalıyor hem de aileler yeterince bilinçli olmadığı için bu çocuklar içine kapanık vaziyette. Bir de bunu istismar etmek isteyenler var, onlara da fırsat vermeden bunların tamamına ulaşip özellikle devletin yapması gereken destekleri eksiksiz bir şekilde yerine getirmek gerekiyor.

Biraz evvel sayın milletvekilimiz söyledi, bu modern araçlarla ilgili, tekerlekli araçlarla ilgili konuları, mesela akülü bir araba almak istiyorlar, akülü arabanın değeri ortalama 20 bin lira ama devletin verdiği destek 500 lira. Yani bu desteği 20 bin lira içerisinde hiç vermeseniz de olur ama aslında bu konularda yapılacak çok iş var, yerel yönetimlerin yapacağı çok iş var. Ben Almanya'dan defalarca bu tekerlekli sandalyeleri getirttim, engellilere dağıttım. Yani bunlar çeşitli hayır kurumları tarafından da organize edilebilir, devletin veremediği kısımlarda -illaki bir görev verilmesi de şart değil, insani bir görev olarak- yerel yönetimlerin sorumluluk alarak bunları üstlenip bu kardeşlerimize destek vermesi gerekiyor. Yani bu işin geneli yereli yok, hep birlikte bu problemi çözmek konusunda sorumluluk alarak olayların üzerine gidip bu işleri çözmemiz lazım, bu hepimizin ortak görevi. Ben bu konuda, inşallah bu Komisyonun aldığı kararlarla kardeşlerimizin yaşadıkları engellerin tek tek ortadan kalkacağına, sıkıntılarının giderileceğine yürekten inanıyorum.

İnşallah başarılı bir şekilde bu mesaileri harcarız ve sonuca ulaşırız diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ederim.

Buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarımız, çok Değerli Ersin Hocam, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Yeni sürecin, bu çalışma sürecimizin, toplumun her kesimini ilgilendiren bu hassas konuda başarılı bir şekilde sonuçlanmasını temenni ediyorum.

Şimdi, yaz süresi boyunca ben yapmış olduğumuz "şehir buluşmaları programı" adı altında 7 ile gittim ve gittiğim her ilde de Sayın Bakanım, mevcut engel gruplarıyla, STK'li arkadaşlarımızla bir araya gelme fırsatı buldum; Doğu Anadolu Bölgesi içerisinde tabii ki. Aşağı yukarı sorunlar birbirine çok yakın ama size de teşekkür ediyorum bu bölgesel toplantıların gerçekleştirilmesi kararı için. Dediğiniz gibi, her bölgedeki sorunlar kendine göre farklılık arz edebiliyor başlı başına. Ankara'daki sorun ile Erzurum'daki sorun aynı olmayabiliyor sosyolojik açıdan da baktığımızda.

Bu arada ben, Erzurum genelinde yerel yönetimlerin uygulamış olduğu birkaç programdan da bahsetmek istiyorum. Burada yerel yönetimler paydaş konusunda çok önemli. Barış Bey size de katılımlarınızdan dolayı çok teşekkür ediyorum, kusura bakmayın başta ifade edemedim. Şimdi, bizim Büyükşehir Belediye Başkanımızın uyguladığı hem aileyi ilgilendiren hem de engellinin hayatını kolaylaştıran çok güzel örnekler var. Bunlar tabii ki mütemadiyen büyükşehir belediye sınırları içerisinde, engelli yerleşkeleri kampüsleri var ama önemli olan aktif şekilde çalışanların olması, bu anlamda çok ciddi aktif çalışıyor; hem engellinin günlük hayatındaki yaşam engel gruplarına göre yaşantısını kolaylaştıracak erişim konusundaki tüm destekleri her anlamıyla sağlıyor ücretsiz olarak hem de aileyi eğitime konusunu çok önemsiyor çünkü gerçekten burada en önemli şey ailenin eğitilmesi bir anlamda da. Evet, devlet olarak, kamu olarak hayatı kolaylaştıracak her imkânı sosyal destek anlamında sağlamalıyız ama bunun en önemlisi, ailelerin bu anlamda eğitilmesidir. Ailelerin o yerleşkeden yararlanma koşulu, eğitim programına katılma zorunluluğu Sayın Bakanım, Belediye Başkanı diyor ki: "Siz çocuğunuzun burada gelip gün içerisinde, herhangi bir ücret ödemeksizin hem eğitimini hem istihdamını mesleki eğitim anlamında kolaylaştırmak istiyorsanız kendiniz de çocuğumuzla birlikte eğitim programına katılmak zorundasınız." Dolayısıyla anne-babanın dönüşümlü olarak -sadece anne de değil, aile birliği söz konusuysa anne-babanın- zorunlu eğitimini sağlıyor. Bu çok değerli bir şey çünkü baş etme şeyi çok önemli yani çocuklarla hayata tutunma konusunda bu çok önemli bir örnek.

Aynı zamanda bir de biz bu sene tam 106 çocuğumuzu yaz sezonu döneminde başlattık, kamu kurumlarında istihdam ettik iş uyumu projesi kapsamında ve bunun en büyük örneğini de Sayın Valimiz gerçekleştirdi. İki Down sendromlu çocuğumuzu Valilikte tam zamanlı çalışma programına dâhil etti. Örnekleme açısından diyorum, bu çok kıymetli ve çok değerli çünkü birlikte yaşıyoruz, beraber yaşıyoruz. Aslında herkes kendi ilinde bu anlamda, bu proje doğrultusunda kamu kurumlarında... Çünkü Çalışma Bakanlığımız bu istihdam programını belirledi zaten sayılar verildi, sadece takip edilmesi gerekiyor. Kamu kurumlarında birçok alanda bu arkadaşlarımızın istihdamını kolaylaştırırsak çok faydalı olacağına inanıyorum. Sayın Ersin Hocamın sunumuna hassaten çok teşekkür ediyorum. Tam olarak başlıklarıyla birlikte bize üzerinde durmamız gereken her konuyu çok net bir şekilde tablo olarak ortaya sundu.

Yine ben de şunu söylemek istiyorum: Uluslararası örneklere baktığımızda, hakikaten Türkiye olarak çok önemli bir noktadayız, çok müthiş, hızlı bir şekilde geliştik hem istihdamda hem eğitimde hem kaynaştırmada, elbette ki süreçte değişen dünyayla birlikte birtakım ihtiyaç kalemleri de farklılaşıyor, bunlar üzerinde mutlaka yenilikler olacaktır. Bu Komisyon aracılığıyla da birçok alanda değişim sağlayacağımıza inanıyorum.

Sizin de yaz döneminde, Sayın Bakanım, hakikaten Komisyonumuzun Başkanı olarak yapmış olduğunuz her çalışmaya, hassasiyetinize ve hakikaten birlik ve beraberlik içinde dönüşümü beraber gerçekleştirdiğimiz konularda destek verdiğiniz için ayrıca teşekkür ediyorum.

Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, kıymetli Hocamız; ben de öncelikle hepinize sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Elbette yaz döneminde biz de engelli vatandaşlarımızla bir araya geldik, sorunlarını dinledik. Ben de kendi seçim bölgem Giresun'da engelli vatandaşlarımızla çalıştay niteliğinde bir toplantı yaptım. Oradan aldığım bazı bilgileri sizlerle paylaşmak istiyorum: Öncelikle, engelsiz yaşam merkezlerinin önemi bir kere daha ortaya çıktı. Bölgenin coğrafi nitelikleri de göz önüne alınarak -Karadeniz Bölgesi'nde dik ve engebeli arazilerin olduğunu biliyorsunuz- engellilerin rahatça ulaşabileceği, rahatça yararlanabileceği engelli bakım merkezleri, engelsiz yaşam merkezleri son derece önemli. Engelsiz yaşam merkezlerinde sosyalleşmenin yanı sıra ailelerin de güvenilir bir şekilde çocuklarını bırakabileceği ve sosyal hayatlarına devam edebileceği ön plana çıktı. Maalesef benim ilimde bir engelsiz yaşam merkezi mevcut değil, engellilerin rahatça faydalanabileceği.

Engellilerin sorunları çok fazla, istihdamla ilgili beklentileri var. Kronik hastalığı olanların engelli statüsünde değerlendirildiği bir program olduğu ve bu nedenle kronik hastalığı olanların iş yerlerini engellerine göre tercih ettiği biliniyor. Bu düzenlemenin tekrar yapılması gerekiyor, engelli statüsünün ayrılması gerekiyor. Kamuda öncelik gibi beklentiler var.

Şimdi, engellilerin ihtiyacı olan tekerlekli sandalye, jelli sonda, hasta bezi gibi konularda maalesef kurum ödemesi çok yetersiz yani bu çok net bir şekilde ortada, kurum ödemesi yetersiz, ihtiyacı olan kişiler bunlara ulaşamıyor. Gelir konusunda ailenin ekonomik durumuna bakılarak engelliye yardım yapılıyor fakat onlar da elbette ki çok doğal olarak, haklı olarak diyorlar ki: "Biz bir bireysek bizim bireysel gelirimize bakılmalı." Evet, engellilere bireysel gelirlerine bakılarak iyi bir ekonomik destek yapılması son derece önemli diye düşünüyorum ben de.

Otizm tanısı çok arttı, 31 çocuktan 1'i otizmlili bugün ülkemizde. Bunun için sebep araştırmasında, teşhis ve tedavide daha dikkatli, daha öncelikli olmamız gerektiği kesin. Otizmlili çocuklarımız sonrasında da 18 yaş sonrasında da sporda, sosyal hayatta yine destek bekliyorlar. Özel eğitim okullarımız var, özel eğitim okullarımızın denetlenmesi gerekiyor. Özel eğitim okullarında hemşire ve revir eksikliğinden bahsedildi. Hepimizin takdiridir ki bir özel eğitim okulunda revirin ya da hemşirenin eksikliği gerçekten geri dönülemez şeylere sebep olabilir. Cihaz desteklerinden bahsetmek gerekirse yine mesela sesli ateşölçer, sesli tansiyon aleti gibi ihtiyaçların da, beyaz baston gibi ihtiyaçların da ödenme kapsamına alınması önemli olacaktır.

Rapor süreleri var, hastalık tanılarında uygulanan rapor süreleri var. Hastalık belli ya da engel belli, belirli aralıklarla rapor çıkarılması isteniyor ama pek çok doktordan geçmesi gerekiyor. Bu rapor sürelerinin de uzatılması engellilerimiz için daha kolaylaştırıcı bir şey olacaktır diye düşünüyorum.

Evet, pek çok şey var not aldığım. Ben bunları ayrıntılı olarak sizlere raporlayacağım. Engelli vatandaşlarımızın topluma katılımı anlamında, sosyalleşmesi, istihdam anlamında elimizden geleni hep birlikte yapacağız. Bu dönemin verimli olacağını düşünüyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

Öncelikle Hocamıza teşekkür ediyorum; Barış kardeşimize, eşi Rümeyza'ya teşekkür ediyoruz. Bundan sonra da takipçileri olacağız inşallah, Komisyon olarak da faydalanmaya devam edeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Filmi de izleyeceksiniz değil mi?

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Evet, bu akşam inşallah filmi de izlemeye çalışacağız.

Ben hani genelde aslında sunum odaklı konuşma taraftarıyım Komisyon toplantılarında ama benden önceki konuşmacılar çokça hani bazı alanlara değindikleri için, Başkanımız da müsaade ederse 2002 yılından itibaren ülkemizin geldiği aşamayla ilgili birkaç cümle kullanmam lazım. Özellikle bazı alanlar referans verildi engellilik konusunda. Eğer bir devrimden bahsedeceksek, çok da güçlü bir devrim, bu, son yirmi iki yıldır, yirmi beş yıldır AK PARTİ iktidarları döneminde engellilerle ilgili yaşanan alanda.

Tabii ki bizim bugüne kadar her alanda yapmış olduğumuz başta Anayasa olmak üzere birincil ve ikincil düzenlemeler, yaşamın her alanında aktif ve güçlü yer almalarıyla alakalı yapmış olduğumuz uygulamalar neticesinde bugün engellilerimiz eski bulundukları konumdan çok farklılar. Hayatın her alanında, işte bugün burada, masamızda çok güçlü bir biçimde yer alan, futbolda Dünya ve Avrupa Kupası almış, hayalleriyle bugüne gelmiş bir kardeşimiz, 2 milletvekiliyiz... Özellikle birçok vurgu yapıldı, hak temelli bir anlayış; bu hak temelli anlayışı biz AK PARTİ iktidarları döneminde, başta Anayasa'mız olmak üzere hayatın her alanında engellilerimizle ilgili konularda ortaya koyduk. Bunu ana akımlaştırmayla bütüncül olarak da bütün politikalarımıza yansıttık. İstihdam başta olmak üzere, bakım hizmetleri başta olmak üzere, sosyal yardım, sağlık konuları, eğitim, erişim, her alanda uygulamak için büyük bir gayret içerisinde olduk.

Tabii ki değişmeyen tek şey değişimin kendisi. Hayatın her alanında dünyada birçok değişimden geçiyoruz, şu anda da yeni ihtiyaçlar, yeni talepler, yeni beklentiler var; bu konu da dinamik olarak ilerliyor zaten. Bugün kurduğumuz bu Komisyon bile yeni ihtiyaçlar, yeni talepler, güçlendirilmesi gereken alanlar neler, takviye yapılması gereken alanlar nelerse bunları ortaya koyarak inşallah tüm partilerin sorumluluğunda, sadece Hükümetin sorumluluğu olan bir alanda değil bu, yerel yönetimlerin de... Burhanettin Başkanımız söyledi, ben Belediye Başkanlığı dönemini de biliyorum, teşekkür de ediyoruz katkılarına ama sonrasında...Hani yeni bir tartışma açmak istemiyorum, Giresun'da bir engelsiz yaşam merkezi olmadığından bahsediliyor ama orada işte belediyelerimize de bakmamız gerekiyor. Biraz bu alan, ortak, toplumsal olarak herkesin elini taşın altına koyması gereken, sorumlulukların paylaşılması gereken, ki bununla ilgili de zaten yaptığımız stratejik planlar hem merkezî Hükümete hem sivil toplum örgütlerine hem yerel yönetimlere hem de toplumsal farkındalık olarak toplumun tüm kesimlerine görev ve sorumluluk veriyor. Burada da bir değişiklik... İşte, stratejileri oluşturuyoruz, izleme ve değerlendirmeleri oluyor. Onun üzerine, tekrardan yenileme ve güçlendirme çalışmalarında katılımcılık anlayışıyla, yine ilgili tarafların katılımıyla... Bununla ilgili bir Bakanlığımız var, ilgili bir genel müdürlüğümüz var yani artık sahipsiz bir alan değil, sürekli takviye edilerek ilerleyen bir alan. İşte, referans gösterildi, Birleşmiş Milletlerin ilgili sözleşmesi de 2009

senesinde, AK PARTİ döneminde kabul edilmiş, bununla ilgili de düzenlemeler yasalara yansıtılmıştır. Yani sürekli olarak ilerleme sağlanan...

Tabii ki -zamanın ruhu- hayatın getirdikleri kapsamında geliştirilmesi, ilerletilmesi gereken zamanlar. Bazen iyi niyetli, daha iyiye gitmesi açısından yapılan düzenlemelerin uygulamadaki yansımaları etki değerlendirme analizleriyle ölçülüyor, daha da güçlendirilmesi gerekiyorsa yapılıyor.

Başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere bugüne kadar bu alanda yapılan her konunun ilgili bakanlarımız, ilgili arkadaşlarımız çok sıkı takipçisi oldular. İnşallah, daha da güçlendirilmeye devam edilecek bir alan.

Konuya geçmek istiyorum. Eğitim yine en önemli başlıklardan biri. ICD, ICF ve eğitim tanınması sürekli aslında tartışılan başlıklar. Sivil toplum örgütlerimiz... Son dönemde özellikle bu raporlama konusunda da bir değişikliğe gidildi. Bu bahsettiğiniz tanılama, ICD, ICF bağlamında sınıflandırmalarla alakalı bu yeni raporlama sistemine nasıl bir etkisi oldu? Yani bu ICF'in tam yansımadığıyla alakalı sivil toplum örgütlerimizden raporlama yapılırken çok dikkate alınmadığıyla alakalı görüşler var. Kayıtlara geçsin diye ifade ediyorum, ben tabii içeriğini biliyorum ama kayıtlara da geçsin, sonrasında raporlama süreçlerinde faydalanınız diye böyle bir soru sormak istiyorum.

Yine, dünya uygulamalarında bu üçlü yapının en iyi uygulandığı ülkeler, örnekler varsa bunlarla ilgili de bize biraz bilgi verirsiniz takip etmemiz ve belki incelememiz açısından faydalı olur diye inanıyorum.

Yine, bu kaynaştırma eğitimi, bütünleştirilmiş eğitimler, özel eğitimler, bireyselleştirilmiş eğitimler anlamında şu an geldiğimiz aşamada... Yani "güçlü" dediğiniz yanlarımız neler ya da takviye edilmesi, güçlendirilmesi gereken, zayıf bulduğunuz alanlar var mı? Bununla ilgili de net olarak böyle başlık başlık alabilirsek belki kayıtlara geçmesi açısından faydalı olur diye inanıyorum.

Teşekkür ediyorum katkılarınız için.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

YÜCEL ARZEN HACIOĞULLARI (İstanbul) - Kuşkusuz siyasi bir gard alma söz konusu oldu, ben buralara girmeyeceğim. Temel bir bakış açısı, bir paradigma değişikliğine ilişkin yöntemler üzerinde düşünmeli bu Komisyon. Neden? "Pagan Tanrılarının temel özelliği..." diyor Foucault. Hükmettiği kullarına her tür kabahatlerine karşın her tür yaratıcı cezayı verebilmeleri ama onları yok sayamamaları. Yok edemiyor Pagan Tanrıları çünkü yok etse tanrılığı ortadan kalkacak. Foucault, Pagan Tanrılarının temel zafiyetini bizim modern Batı devletleri için, hani az önce referans gösterdiğiniz Batı devletleri için bir zafiyet olarak görür. Modern devletler de vatandaşlarına, yurttaşlarına her türlü cezayı verirler ama onları öldüremezler. Modern devletin sıkı bir zafiyeti bu. O yüzden modern devletler tımarhane yaparlar, hapisane yaparlar, ıslahane yaparlar, hastane yaparlar ama bir türlü öldüremezler; sürekli iyileştirme zaafı içerisindedir.

Kendisini sosyalist, solcu, aydınlanmacı, rasyonalist diye tanımlayan Şükrü Erbaş'ın çok güzel bir şiiri var, biraz ironik: "Köylüleri niçin öldürmeliyiz?" Komisyonunuz şu konuyu konuşmalı: Engellileri neden öldürmemeliyiz? Engellilere olan ihtiyacımız ne bizim? Onlara, kolsuz çocuklara resim yaptırmak, ayaklarıyla gitar çaldırmak mı; sürekli bize ulaşan, ulaşmaya çalışan halleri mi?

Örneğin, Barış... Barış'ın umut etmesi gerekiyor, Barış'ın çalışması -çile- çaba göstermesi gerekiyor, sonunda da Barış'ın başarması gerekiyor. Umut etmeyen, çalışmayan ve başaramayan herkes engellidir; bu, korkunç... Barış, hiçbir şey yapmana gerek yok yani.

Temel bir bakış açısı sorunuz var. "Bilgi dışarıda..." Bilgi sadece dışarıda değil. Bu premodern bir bakış bilgi teorisi açısından. Bilgi hatırlanabilir daha platonik bir bakışla ve bunun tek yolu eğitim de değil.

Onuncu Yıl Nutuk'unda muasır medeniyetler seviyesine ulaşmak için çalışmamızı önerir Ulu Önder; bu, problemli. Bir Sisifos dönencesi çıkarıyor, bir paradoks çıkarıyor yani muasır medeniyet orada ve ben ona ulaşmak için çalışacağım, öyle mi? Ben çalıştıkça muasır medeniyetle olan aram sürekli artacak, yüz yıldır hiç durmadan çalışan bir toplum ve fakat ulaşamayan bir hedef. Bu tam Albert Camus'in Sisifos Söyleni'ndeki paradoks.

Bizim oysa hatırlamamız gereken bir başka kavram var; nedir o? Merhamet. Nedir merhamet? Güçlünün, güçsüzün yanağından aldığı makas değil. Nedir merhamet? Şefkat değil. Merhametin tam anlamıyla karşılığı şu: Benim sana ihtiyacım var.

Bizim palyatif bakım merkezinde ölümü bekleyen -benim annem öyleydi- o kadıncağız ya da o adamlardan, sakat adamlardan, beklentimizi, onlara duyduğumuz ihtiyacı tekrar tekrar düşünmemiz gerekiyor bu Komisyon. İyileştirmek, onlara bir tane daha araba vermek, elleri olmayan çocuklara gitar çaldırmak; bu bana... Ben hiç çalmadım, ben böyle bir şey yapmadım yani hiç oralara tevessül etmedim. Yepyeni, bambaşka çözümler üretilebilir ve bu üretme öyle gözümüzü yukarılara çevirerek değil, belki içimize çevirerek, iç perspektifle hatırlayarak belki, belki orada yatıyor.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

ALİ KARAOBA (Uşak) - Sayın Başkanım, Değerli Komisyon üyeleri, Saygıdeğer Ersin Hocam -ben konuşmanızı tam dinleyemedim Genel Kurulda konuşmam olduğu için, kusura bakmayın- ve Değerli Barış; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, çok derin bir felsefik konuşma ve ondan önce de İcraatın İçinden programı gibi bir konuşmadan sonra söz alınca kendimi biraz huzursuz hissettim açık söyleyeyim.

Sayın Bakanım, tabii ki güzel şeyler yapılmıştır ama burada önemli olan raporlamalardır. Biz burada eksikliklerimizi söyleyeceğiz. "Biz çok iyi yaptık, niye eleştiriyorsunuz?" gibi çıkmak doğru değil. Bu Komisyonun kurulma sürecini de çok iyi biliyoruz, nasıl kurulduğunu.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Önceki konuşmaları duymadığınız için...

ALİ KARAOBA (Uşak) - Belki de doğrudur ama şöyle söyleyeyim...

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Öyle bir şey de söylemedi zaten. Yapılanları söyledi, neler yapılması gerektiğiyle ilgili...

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Tamam, ben de kendi fikrimi söylüyorum, hemen müdahale etme Hocam, dur, acele etme. Hemen icraatın içinden... Ya, dur, size de söz verecek.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Hocam, size de söz vereceğiz.

JÜLİDE SARİEROĞLU (Ankara) - Hocam, siz benim konuşmamı...

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Yani bu Komisyon sanki çok özel bir çabayla kurulmuş gibi...

Arkadaşlar, sizlerin Mecliste olmadığınız ana denk geldi, sayısal çoğunluk nedeniyle kuruldu, sonra yeniden önerge verildi, kuruldu.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Demokrasi işte böyle bir şey.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Sonuç itibarıyla...

Tamamlarsam gelecek Başkanım, "demokrasi" diyecektim yani.

Başkanı itibarıyla, Komisyon üyeleriyle şanslı. Bu Komisyonun kurulmuş olmasından ve bu Komisyonda bulunmuş olmaktan mutluyum. Özellikle Komisyon Başkanımızdan dolayı ama Başkanım da hemen orada savunmaya geçtiği için... Arkadaşlar, bunu bırakın, aynı masada oturuyoruz ve temel ihtiyacımız...

Bakın -Barış'ın dediği- "Hayal kurmasını öğretiyorum." dedi Barış, beni çok etkiledi, yüreğinden öpüyorum seni Barış. Yani bu cümle tarihî bir cümle. Biz hayal kurmasını öğretenlere yol açmak için bu Komisyonu kurmalıyız. Yani biz burada tabii ki maddi destekleri vereceğiz falan ama mevzuattaki eksiklikleri de söyleyeceğiz. Nasıl 2008 öncesi... Sayın Aylin Vekilimin dediği gibi, kazanılmış hakları ellerinden almayacağız. Yani bunların en iyisini nasıl yapabilirsek bu Komisyondan bunları çıkaracağız.

Bugün bana bir mesaj geldi, ben Başkanıma teşekkür ediyorum, Mardin'de yapmış olduğu toplantının geri dönüşü o kadar güzel olmuş ki kutluyorum sizi, yazın yaptığınız çalışmaları takip ediyoruz. Bizler bu konuda mutluyuz, doğruya da "doğru" diyoruz.

Tabii, Sayın Bakanımın dediği gibi, AK PARTİ döneminde bir şeyler yapılmış mıdır? E, mutlaka yapılmıştır yani biz de eleştireceğiz, siz de "Yaptık." diyeceksiniz.

İkinci eksiklik veri madenciliği... Dediği doğru. Bu bizim fikrimiz tabii. "Veri madenciliği" denilen şeyi gerçekten yaratmamız lazım. Yani aslında bizim datalarımız -TÜİK'in yaptığı gibi her konuda- mutlaka eksikliklerle dolu. Bizler geri dönüşü nedense yapmıyoruz. Niye yapmıyoruz, bunu da bilmiyorum. Bence veri temel olanı. Elinizde doğru datalar olursa -hocam, siz hekimsiniz- anamnezi doğru alırsanız belki teşhise daha kolay gidersiniz, sonra tetkikler gelir, o açıdan bunlar eksik. Biz de şimdi bölgemizde çalışmalar yaptık, bizlerin de raporları var. İstihdam eksikliği, engelli öğretmenlerin atamalarıyla ilgili sürekli bizlere yazılar da geliyor. Bu ortez, protez devlet desteğini güncel, ülkenin gerçeklikleriyle örtüşen bir konuma getirmemiz gerekiyor, ödenen rakamlar gerçekten çok az, bununla ilgili ne yapılabilir birlikte değerlendirilebilir. Özellikle 2008 öncesi ÖTV, işte aracı olanlara en azından çarptırılmaması gerektiğini düşünüyoruz, orada da ciddi bir hata var. Barış'ın filminin adı da çok etkileyici: "Hayatla Barış" Ben de dünyada barış diyorum "Hayatla Barış" derken; bugün hepimiz barış olduğunda mutlu oluyoruz. Bu arada da Barış'a "Ampute Messi" deniliyor, kendisini kutluyorum, maçlarını da izliyoruz. Ben de bu çalışmalarımızın devam etmesini, başarılı olmasını...

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Atletizm de var.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - Süper, on numara.

Son olarak da şöyle söyleyeyim: Tabii, planlamaları yazmak çok güzel de uygulamak çok daha önemli. "Her hastaya yirmi dakika ayırın." deniliyor ama dün de Mecliste konuşuldu, 3-5 dakikayla nasıl muayene edilemiyorsa, otizm eylem planlarının teorisi inanılmaz güzel ama pratikte uygulanırlığı bu kadar yüksek değil bunlarla ilgili. Zaten bu Komisyonun tespitlerinin de bu noktada olması gerektiğini düşünüyorum. "Giresun'da da merkez yokmuş." dedi, aslında onunla ilgili de bir öneride bulunuruz, onu da yapmamız gerekir.

Ben de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun Erol Bey.

EROL KELEŞ (Elâzığ) - Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, çok Kıymetli Ersin Hocam; ben de hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum. Barış kardeşime ve kıymetli eşine de hoş geldiniz diyorum. Sizi burada görmek gerçekten bizi ziyadesiyle mutlu etti. Bu arada, Sağlık Bakanlığından gelen misafirlerimiz de var, onlara da hoş geldiniz diyorum.

Tabii, aslında ben de Sayın Bakanımın dediği gibi normalde konuşmanın sunumla ilgili olması gerektiğini düşünüyorum ve burada benim konuşmak istediğim konu da sunumla ilgili. Tabii, Bakanım birçok şeyi söyledi ve bunu söylerken de Sayın Vekilime de ben söyledim, sonuçta tabii yapılan büyük şeyler var, çok güzel gelişmeler var ama daha fazlası olmalı mı? Tabii ki daha fazlası olmalı, zaten bu komisyonların, bu çalışmaların da temel amacı budur, görünen sıkıntıları değerlendirmek. İşte, yaz ayında iki ay boyunca Elâzığ'da engelli sivil toplum kuruluşlarıyla, bire bir engellilerle, ev ziyaretleriyle onların sıkıntılarını, dilek ve temennilerini dinledim, ben de bir rapor hâlinde inşallah Sayın Başkanım size sunacağım.

Hocam, sunumla ilgili şunu söyleyeceğim: Tabii, ICD kodu biz hekim olarak gerçekten çok yakından takip ettiğimiz bir konu ama ICF koduyla ilgili gerçekten şimdi şöyle düşünmek lazım... Siz sunumunuzda da önce bir hastalığın tanımını yaptınız, daha sonra bir zedelenmeden, daha sonra da bir yetersizlikten bahsettiniz ve bunların toplamında da işlevsellikten yani ICF'ten bahsettiniz. Tabii, hastalık vardır ama hastalıktan daha ziyade hasta vardır ve her hastalığın, her hastada seyri aynı değildir. Mesela, buna örnek şunu gösterebiliriz: Diyabet hastaları vardır ama her diyabetli hastada nefropati gelişmez yani böbrekler etkilenmez, retinopati gelişmez, göz etkilenmez. Bugün baktığımızda, aslında Sayın Bakanımın "Bu ICF'in normalde raporlamaya ne kadar katkısı var?" sorusunda bu bazı hastalıklarda gerçekten yerini bulmuş. Mesela, diyabetli bir hastanın almış olduğu oran ile diyabetin sebep olduğu beraberinde nefropati var ise o oran aynı değil, bu uygulamaya geçmiş. Tabii, burada pratikte bu ICF'in uygulanma düzeyinin de gerçekten artırılması ve bütün oranlara da yansıtılması gerekiyor. Tabii, burada bence en önemli noktalardan biri, özellikle siz de söylediniz, hasta bir çocuk, engelli bir çocuğumuz hastaneye başvurduğu zaman ÇÖZGER raporu için önce bir hastanede rapor değerlendiriliyor, bu değerlendirme sonrasında "Özel eğitime ihtiyaç vardır." eğer işaretlenmiş ise o kişi beraberinde nereye gönderiliyor? Özel eğitim için RAM dediğimiz rehberlik araştırma merkezine gönderiliyor. Rehberlik araştırma merkezinde de bizim psikologlarımız var, onlarda bu hastalığa göre modüller var ve bu modüllerin süreleri var ve bu sürelerle göre de bunlara eğitim

planlanıyor. Benim aslında size sormak istediğim konu şu: Rehberlik araştırma merkezlerinin sizce eksiklikleri var mı; bu eksiklik hem yönetsel hem işlevsel açıdan? Buna bakmak lazım. Mesela, bir hekimin vermiş olduğu bir rapor RAM'a gittiği zaman oradaki arkadaşlarımızın, psikologların bu raporu değerlendirme konusundaki yeterlilikleri ne kadar, bu değerlendirme nasıl? Biz RAM'ı geliştirmek için, rehberlik araştırma merkezini geliştirmek için neler yapabiliriz, ne gibi katkılar sunabiliriz? Bunu sormak istiyorum.

Tekrardan sunumumuz için de çok teşekkür ediyorum.

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ERSİN UFUK TİMUÇİN -

Ben de çok teşekkür ediyorum.

İzninizle Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Buyurun.

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ DR. ÖĞRETİM ÜYESİ ERSİN UFUK TİMUÇİN -

Ben yansıya da aldım, o kadar önemli bir soru yöneltti ki Sayın Vekilimiz, bunu örneklemek adına da bu tabloyu verdim ama bu tabloların açıklamasını yapmadım. Çok kritik bir şey soruyorsunuz gerçekten, burada bir hekimden sosyal hizmet uzmanına kadar, özel eğitim öğretmenine, psikoloğa kadar her bir kişinin ICF uygulamasında rollerinin nasıl dağıldığını basitçe göstermek adına tek bir tabloyla açıklamaya çalıştım. Bu, aslında hekimin tıbbi durumu ve ICF alanındaki çerçeveyi ortaya koymasının ardından Sağlık Bakanlığı bünyesinde yer alan fizyoterapistlerin performans gözlemleri ve standartlaştırılmış bağıl testlerle yetersizlik değerlendirmesini yapmasını sağlamalarını, sonra psikologların, rehberlik, psikolojik danışmanların bilişsel davranışsal işlevler ve okul uyumunu ortaya çıkarmalarını, okula gelindiğinde özel eğitimcilerin BEP hedeflerini yapmalarını, sınıf içi uyarılama yapmalarını, sosyal hizmet uzmanının da çevresel destekleri sunmasını yani transdisipliner bir bakış açısını gerektiriyor. ICF dünya örneklerinde -Jülide Vekilimin de sorduğuna arada cevap verecek şekilde- bunun en nitelikli uygulaması Amerika Birleşik Devletleri'dir. Orada bu transdisipliner sistematik işler, biz de orada belli modelleri sisteme entegre etmeye çalışıyoruz ama Erol Vekilim o kadar önemli ve kritik bir şey soruyor ki rehberlik araştırma merkezindeki personellerin, kesinlikle her birimizin bu koordinasyonda doğru rolü oynamakla ilgili eğitilmemiz gerekiyor. Bizler her birimiz kendi alanımızda iyi olabiliriz, çok nitelikli olabiliriz, ben çok nitelikli bir özel eğitimci olabilirim ama bir hekimin kodları bana göndermesiyle bunu doğru okuyamaz ve bulunduğum rolü nitelikli oynayamazsam çok büyük problemler ortaya çıkar. Biz de aslında bu güçlükleri yaşıyoruz yani bu çok kritik. Rehberlik araştırma merkezi evet, bazı modüllerle, özellikle özel eğitim merkezlerine yönlendirme yaparken modülleri esas alarak bu yönlendirmeleri yapıyor ama her bir çocuk yine kendi içinde gerçekten çok farklı bireysel özellikler gösteriyor. Örnek veriyorum: İştme yetersizliğine uygun olduğu düşünülen bir çocuğumuz aynı zamanda epilepsi geçiriyorsa bunların hepsi çöküyor ve ona yeniden bir sistematik ortaya çıkarmak gerekiyor, RAM'larda bunların dizayn edilmesi gerekiyor. Aslında, sistematize edilmiş bilimsel referansları olan süreç ve sistematikler var, biz bunları bir ekip hâlinde ve koordinasyon içerisinde ne kadar yapıp uygulayabiliyoruz diye bakmalıyız. Dolayısıyla geliştirilmesi gereken fazlasıyla yan var ve birçok vekilimizin değindiği gibi, sistematiklerde, hükümler veya yönetmeliklerde belirtilen, eylem planlarında belirtilen maddelerin ve süreçlerin hayata geçirilip o çocukların bağımsızlaşmasında ne kadar rol oynadığını tespit etmek gerekiyor ama ben çok büyük mutluluk duyuyorum, bu kadar spesifik sistematikleri konuşabilmek gerçekten çok memnun edici, umut vadeditici de çünkü biz bunlara uyduğumuz takdirde o çocukları belli noktalara getiriyor olabiliriz. Kaynaştırma bağlamında şöyle söylemek istiyorum, o parçaları çıkardım ben buradan: Sosyal kabul olmadan, öğretmene destek vermeden, Aylin Vekilimin söylediği gibi, gölge öğretmeni, yardımcı destek, personel desteğini bizim belli nitelikte sunamadığımız bir sistematikte yöntemi, programı çocuğa uyarlamadığımız zaman ya da bunlardan bir tanesine eksik yer veriyorsak yapılan kaynaştırma değil birlikte eğitimidir yani çocuğu, Ufuk'u alıp yetersizlikten etkilenmiş, kaynaştırılmış Ufuk, BEP'li Ufuk olarak buraya oturturuz ama bu hizmetleri ne derecede verebildiğimize bakmak lazım. Ben bu zamana kadar on binlerce ebeveynin özellikle eylül ayında, ekim ayında çocukların kaynaştırılmasıyla bağlantılı yaşadığı güçlüklerle ve onların ortadan kaldırılmasıyla ilgili birçok örneğe sahip, bire bir öğretmenlerle diyaloglar kurup sistemde, süreçte iyileştirmeleri spesifik alanlarda yapmaya çalışan biri olarak da evet, geliştirmemiz gereken daha işlevsel, daha fonksiyonel, daha verimli süreçleri ortaya çıkarmamız gerekiyor. Yalın olarak, soru gerçekten çok önemli. ICF'in getirdiği roller ve rol dağılımını doğru işlememiz gerekiyor bizim. Türkiye'deki çok büyük problemlerden bir tanesi meslek profesyonellerinin kendi rol dağılımlarında doğru yerde bulunmamasıdır maalesef. Yani doktorculuk oynamaya kalkan özel eğitim öğretmeni var ya da eğitim planlamalarını yapmaya çalışan hekim de var, bunu ortadan kaldırmalıyız. Hepimiz elimizdeki enstrümanla en işlevsel şekilde çocuğun bağımsız işlevde bulunmasına dönük hareket edebilmeliyiz, ICF de bunun bir çıkış yolu, yol haritası. Elbette iyi örnekler de var, maalesef, geliştirmemiz gereken yanlar da var.

Dilerim sorunuza cevap verebildim.

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Evet, teşekkür ediyorum tüm Komisyon üyelerimize, değerli uzman arkadaşlarımıza, Barış'a ve eşine.

Tabii, Komisyonumuz bu konudaki çalışmaları ne yapacak? Daha yüksek çığaya taşıyacak inşallah, biz bunun amacını güdüyoruz. Tabii, geldiğimiz nokta itibarıyla hakikaten büyük kazanımlar var, bu bir vizyonun sonucu. Bu vizyonu tabii inkâr edemeyiz, görmezden gelemeyiz çünkü bugün eksik gördüğümüz noktalar dahi yirmi beş yıllık hükûmetlerimizde, Cumhurbaşkanımızın liderliğinde attığımız adımların sonucu aldığımız referanslar yani bir 2002 öncesi durumu değil, 2002'den sonraki uygulamalarda attığımız adımların yeterli olduğunu, olmadığını, eksik olup olmadığını ne yapıyoruz? Konuşuyoruz, o yüzden bir referans noktası olması da hakikaten önemli bir konu. Özellikle istihdam teşviklerinden özel eğitim fırsatlarına kadar pek çok alanda, pek çok aşama katettik, bundan sonra da katedeceğiz, durmayacağız elbette çünkü hayatın dinamizmi bunu gerektiriyor, bizlerin görevi de bu. Komisyon olarak da her zaman ifade ediyoruz, bu anlamda objektif yaklaşacağız, gerektiğinde kritik yaklaşacağız, eleştireceğiz, gerektiğinde takdir edeceğiz. Ne diyoruz? İyi uygulamaları büyütüp yanlış olanları ne yapacağız? Azaltacağız, amacımız bu. O yüzden, amacımız hep birlikte adaleti engelli bireyler için daha güçlü ortaya koymak, fırsat eşitliğini daha güçlü bir şekilde sunmak ve inşallah bu noktada da ortak akılla, katılımla, istişareyle elbette her zaman aynı düşünmeyeceğiz, birbirimize belki birtakım eleştirilerimiz olacak ama bunları ortak potada eriterek, konuşarak, araştırarak, herkesi dinleyerek -tekrar

söylüyorum, bu Komisyon sadece 22 üyeden oluşmuyor, bu Komisyon 86 milyonun komisyonu çünkü bu bir vicdan meselesi, ortak akıl meselesi- inşallah bunu birlikte tesis edeceğiz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muharrem Kasapoğlu'nun, Komisyonun bundan sonraki çalışmalarının ve toplantılarının nasıl olacağına ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUHARREM KASAPOĞLU - Konuşmamın başında ifade ettiğim bölge toplantılarını milletvekillerimizle aktif olarak, belki bunu zamanı yetirmek için gruplara bölerek yapacağız ama henüz onu da çalışıyoruz. Bunu belki 3 grup hâlinde yapma durumumuz da olabilir, belki hep birlikte bazı illeri, bazı uygulamaları yerinde görme durumumuz da olabilir, inşallah onu da birlikte planlayacağız, bu konulardaki önerilerinize açığız.

Yaz dönemi çalışmalarınız için teşekkür ediyoruz. Ulaşmayan raporları ne zaman neticelendirirseniz onları da en hızlı şekilde Komisyonumuzun çalışmalarına birer veri olarak da kaydederiz.

Bir sonraki hafta inşallah, toplantımız yine gerçekleşecek. Önümüzdeki hafta 1 toplantı olarak düşünüyoruz ama duruma göre haftalık bazda bilmiyorum ne düşünüyorsunuz, haftada bir toplantı yeterli mi, birkaç toplantı mı yapalım, tabii, bunu biraz sunumların durumu da belirleyecek ama zannediyorum 1 ya da 2 toplantıyla bu geri kalan üç aylık süreci verimli bir şekilde saha ziyaretleriyle, bire bir görüşmelerle, ortak odak grup çalışmalarıyla inşallah yöneteceğiz.

Ben tekrar tüm üyelerimize teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 16.35